

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

กิตติพงษ์ แคนสิงห์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พุทธศักราช 2564

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2564

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

กิตติพงษ์ แคนสิงห์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

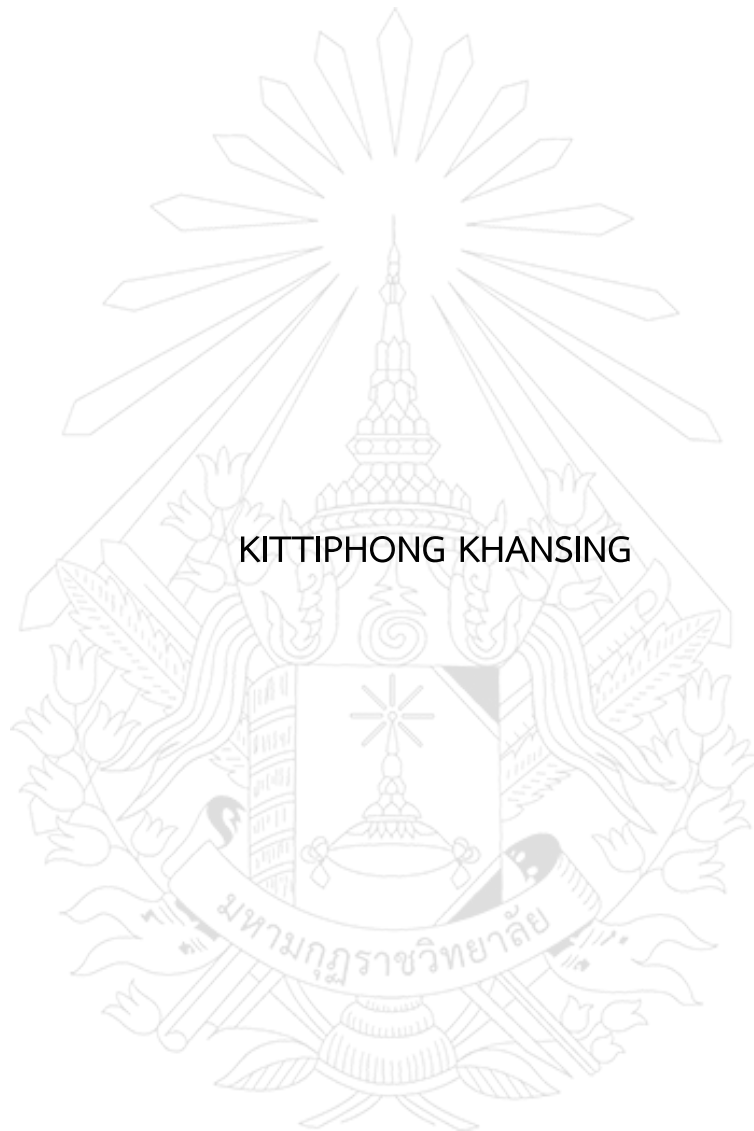
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พุทธศักราช 2564

(ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย)

THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON THE
THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES IN SMALL SCHOOLS
UNDER THE ROI ET ELEMENTARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

KITTIPHONG KHANSING

THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENT
FOR THE DEGREE OF MASTER OF EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
FACULTY OF EDUCATION
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

2021

COPYRIGHT OF MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY

หัวข้อสารนิพนธ์ : การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
ชื่อนักศึกษา : กิตติพงษ์ แคนสิงห์
ชื่อปริญญา : ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช : 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย อนุมัติให้นำสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(พระมหาบุญนา จานวิโร, ผศ.ดร.)

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ :

ประธานกรรมการ

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

กรรมการ (อาจารย์ที่ปรึกษา)

(ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์)

กรรมการ

(ผศ.ดร.จำเนียร พลหาญ)

กรรมการ

(รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ ไกรสิน)

Thematic Topic : Academic Affairs Administration Based on the Threefold
Training in Small Schools under Roi Et Elementary
Educational Service Area Office 2

Student's Name : Kittiphong Khansing

Degree Sought : Master of Education

Program : Educational Administration

Anno Domini : 2021

Advisor : Dr.Kittayakorn Ladawan

Accepted by the Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master of Education (Educational Administration)

Dean of Faculty of Education

P. F. Boonma

(Phramaha Boonna Thānavīro, Asst.Prof.Dr.)

Thematic Committee :

Chairman

Phrakhrui chitpanyaphorn

(Phrakhruvichitpanyaphorn, Asst.Prof.Dr.)

Member (Advisor)

K. Ladawan

(Dr.Kittayakorn Ladawan)

Member

Chumman Pollaharn

(Asst.Prof.Dr.Chumnian Pollaharn)

Member

Suece

(Assoc.Prof.Dr.Suthep Moeithaisong)

Member

S. Kraisin

(Asst.Prof.Dr.Surasit Kraisin)

บทคัดย่อ

หัวข้อสารนิพนธ์	: การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
ชื่อนักศึกษา	: กิตติพงษ์ แคนสิงห์
ชื่อปริญญา	: ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	: การบริหารการศึกษา
ปีพุทธศักราช	: 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.กฤตยากร ลดาวัลย์

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูวิชาการ จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .94

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ และระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ควรจัดเนื้อหาและประสบการณ์ให้ สอดคล้องกับชุมชน จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและ พัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ การบริหารงานวิชาการ, หลักไตรสิกขา, โรงเรียนขนาดเล็ก

ABSTRACT

Thematic Topic : Academic Affairs Administration Based on the Threefold Training in Small Schools under Roi Et Elementary Educational Service Area Office 2

Student's Name : Kittiphong Khansing

Degree Sought : Master of Education

Program : Educational Administration

Anno Domini : 2021

Advisor : Dr.Kittayakorn Ladawan

The purposes of this study were to 1) study Academic affairs administration condition based on the Threefold Training in small schools under Roi Et Elementary educational service Area office 2 2) compare academic affairs administration condition based on the Threefold Training in small schools under Roi Et Elementary educational service Area office 2, classified by status, education level, and work experience 3) study the suggestions of Academic affairs administration condition based on the Threefold Training in small schools under Roi Et Elementary educational service Area office 2. The sample consisted of 210 administrators and academic teachers. The tools used for data collection were questionnaires with a 5 level estimation scale. questionnaire with content validity as high as 0.67 – 1.00, and reliability at .94.

The results found that

1. The Academic affairs administration condition based on the Threefold Training in small schools under Roi Et Elementary educational service Area office 2, in overall was at a high level. Ranking from the highest average to the lowest average: development of the quality assurance system in schools, evaluation, development of the learning process, development of educational institutions curriculum, development of innovative media and educational technology, and research for improving the quality of education.

2. The result of comparing academic affairs administration condition based on the Threefold Training in small schools under Roi Et Elementary educational service Area office 2, classified by status and education level were not different, in part of work experience, the difference was statistically significant at the 0.05 level.

3. The suggestions of Academic affairs administration condition based on the Threefold Training in small schools under Roi Et Elementary educational service Area office 2: content and experiences should be allied with the community, organize activities to promote learning by focus on learners, develop the learning process in teachers' teaching and learning on further educational management.

Keywords : Academic Affairs Administration, The Threefold Training, Small Schools

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร.....	8
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ.....	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรศึกษา.....	31
2.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรศึกษา.....	40
2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย.....	44
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
2.7 กรอบแนวคิดในการงานวิจัย.....	55
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	57
3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	58
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	83
5.2 อภิปรายผล.....	86
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	88
บรรณานุกรม.....	90
ภาคผนวก.....	96
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	96
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล.....	102
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	104
ภาคผนวก จ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC).....	111
ประวัติผู้วิจัย.....	115

สารบัญตาราง

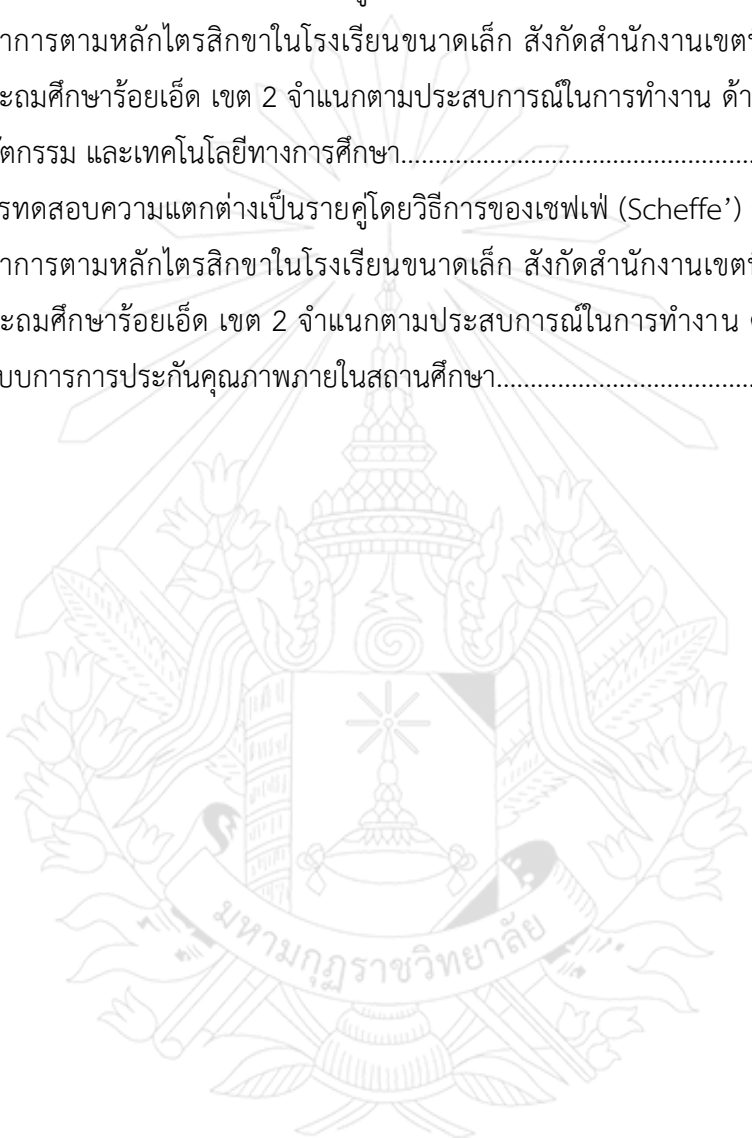
ตารางที่	หน้า
2.1 การวิเคราะห์ข้อช่วยการบริหารงานวิชาการ.....	18
2.2 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา	34
2.3 ตารางสรุปจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามเกณฑ์การกำหนดขนาดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	44
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	57
4.1 จำนวนและร้อยละสถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	62
4.2 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม.....	63
4.3 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	64
4.4 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้.....	66
4.5 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินผล	67
4.6 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา.....	68
4.7 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษา	70
4.8 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา.....	71
4.9 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาด เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม สถานภาพ.....	73

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา.....	74
4.11 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	75
4.12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน.....	76
4.13 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’) การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	78
4.14 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’) การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้.....	78
4.15 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’) การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการวัดผลประเมินผล.....	79
4.16 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’) การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’) การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา.....	80
4.18 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe’) การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนา ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	81

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา.....	39
2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน คิดวิเคราะห์อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ตลอดจนใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ แข็งแรง มีวิถีชีวิตกลมกลืนธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสามารถปรับตัวได้ในสังคม การศึกษา การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนแต่ละแห่ง แต่ละพื้นที่ แต่ละภูมิภาค มีความแตกต่างกัน สภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เด็กและเยาวชนไทย มีค่านิยมที่แตกต่างไปจากเดิม

ยุคสมัยโลกาภิวัตน์ เด็กในปัจจุบันเน้นวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ ก่อให้เกิดพฤติกรรม ก้าวร้าว มีการแสดงออกที่ผิดในศีลธรรม มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น เห็นผิดเป็นชอบ เป็นต้น สถานะ สังคมไทยในปัจจุบันถึงขั้นวิกฤต โดยเฉพาะในด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่รัฐบาลเห็นว่า ยังขาด อยู่ ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นเรื่องหลักในการให้การศึกษาแก่เยาวชน เพราะหากไม่ เร่งทำอะไรให้ดีขึ้นอาจถึงขั้นทำให้สังคมล่มสลาย นโยบายการจัดการศึกษาเหล่านี้ กำหนดไว้ชัดเจน ว่า คุณธรรมนำความรู้แทนความรู้คู่คุณธรรมพร้อมเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสามัคคี สันติวิธี โดยกระบวนการเรียนรู้ใช้คุณธรรมเป็นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) และยังสอดคล้อง กับสมุน อมรวิวัฒน์ (2561) กล่าวไว้ว่า สถาบันครอบครัวอ่อนแอลง ทรัพยากรทางเศรษฐกิจฝืดเคือง ประชาชนคนไทยมีความแตกแยกกัน เด็กถูกทอดทิ้งหรือถูกเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นปัญหา สังคม ดังนั้นหน้าที่ของสถาบันการศึกษา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นบ้านหลังที่สองของนักเรียน ต้องทำหน้าที่ จัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนให้เป็นไปตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ การนำหลักธรรม พระพุทธศาสนามาใช้หรือ ประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาให้แก่ผู้เรียนโดยรวม ของสถานศึกษาเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการในวิถีชีวิตและบูรณาการหลัก ไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและต้องพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า คุณภาพการศึกษาของเด็กนักเรียน เป็นผลโดยตรงจาก คุณภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพราะงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรม ในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็น จุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร

(ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2559) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีภารกิจในการดำเนินงานและความรับผิดชอบในด้านการบริหารงานวิชาการสูงกว่างานด้านอื่น ๆ เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารทุกคนควรให้ความสำคัญงานวิชาการมาเป็นอันดับแรก จึงถือได้ว่าการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจ และเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษา

สภาพการบริหารงานวิชาการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอพนมไพร อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอโพธิ์ทราย และอำเภอหนองฮี ปัจจุบัน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2561) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีโรงเรียนขนาดเล็ก 224 แห่ง และจากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับระดับจังหวัด Local Assessment System (LAS) ยังมีจุดอ่อนและอุปสรรคที่จำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้มีความเข้มแข็งขึ้นในการบริหารงานวิชาการ คือ การบริหารจัดการศึกษาคุณภาพการศึกษา ซึ่งสถานศึกษามีศักยภาพทุก ด้าน ไม่เท่ากัน ผลการประเมินระดับปฐมวัย ผลการประเมินระดับประถมศึกษา ในระดับการประเมินคุณภาพ O – NET และ NT ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ระบบฐานข้อมูลสารสนเทศขาดความครอบคลุม ซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาที่เป็นผลกระทบของโลกาภิวัตน์ ทั้งด้านวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร คุณธรรม จริยธรรม ของผู้เรียน ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ดังนั้นการบริหารวิชาการถือเป็นหลักของสถานศึกษาและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีมาตรฐานของคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏเด่นชัด ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าจำเป็นต้องมีระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ คุณภาพการศึกษาจะดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล คุณภาพของผู้สอน การบริการวิชาการ และสิ่งสำคัญที่สุดคือการนำหลักธรรมเข้ามาบริหารให้เป็นรูปธรรม อีกหลักธรรมหนึ่งคือหลักไตรสิกขา อันได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนให้มีสมาธิในการเรียนและพัฒนาความรู้ความสามารถอยู่เสมอ (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561- พ.ศ. 2564) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2, หน้า 20)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นงานหลักและสำคัญที่สุดต้องเอาใจใส่อย่างเต็มความสามารถอีกทั้งผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนสำคัญ เพื่อนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยบูรณาการหลักไตรสิกขา ซึ่งมี ศีล สมาธิ ปัญญา เข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการที่สำคัญอันได้แก่

ด้านการพัฒนาหลักสูตรระดับปฐมวัย ด้านการพัฒนาหลักสูตรแกนกลาง ด้านกระบวนการการเรียนรู้ ด้านการสื่อสารการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพ และมาตรฐานตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนของ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับ การศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ผู้บริหารโรงเรียนกับครูวิชาการมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขาแตกต่างกัน

1.3.2 ผู้บริหารโรงเรียนกับครูวิชาการที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการ บริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาแตกต่างกัน

1.3.3 ผู้บริหารโรงเรียนกับครูวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้รับผิดชอบงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ซึ่งมี 224 โรงเรียน จำนวน 448 คน

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 210 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

1.4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการจากคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครู กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 6-7) นำมาสังเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการอีก 5 ท่าน คือ 1) มิลเลอร์ (กิติมา ปรีดีติลล, 2532, หน้า 48 อ้างถึงใน Miller, 1965, p. 175) 2) กิติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 57-58) 3) กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 9-18) 4) รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554, หน้า 30) และ 5) ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2553, หน้า 3-4) สังเคราะห์สรุปออกมาได้ 6 ด้านคือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยอยู่ภายใต้หลักไตรสิกขา (ศีล, สมาธิ, ปัญญา)

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ศึกษา ปีการศึกษา 2563

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.5.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.5.3 เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหาร หมายถึง การบริหารเป็นวิธีจัดการกระบวนการที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ อย่างเหมาะสม โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของผู้บริหารในด้านวิชาการ โดยเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมายหลักสูตร จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งขอบข่ายออกเป็น 6 ด้านคือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ

ไตรสิกขา หมายถึง ไตรสิกขามีรูปแบบการบริหารงานเป็นองค์รวม ซึ่งมีหลักสัมมาทิฐิเป็น ปัจจัยเริ่มต้นก่อนเชื่อมโยงไปยังหลักไตรสิกขาอันเป็นแนวทางการบริหารร่วมกับกิจการงานทาง วิชาการ เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าใจเข้าถึงภาวะตามหลักพุทธธรรม กล่าวคือ หลักศีล สมาธิ และปัญญา และดำเนินการสู่ความประพฤติปฏิบัติไปตามลำดับขั้นตั้งแต่ต้นไปจนถึงสูงสุดของแนวทาง พระพุทธศาสนา

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา หมายถึง การบริหารงานวิชาการตามหลัก ไตรสิกขา ที่มีดำเนินการสู่ความประพฤติปฏิบัติไปตามลำดับขั้นตั้งแต่ต้นไปจนถึงสูงสุดของแนวทาง พระพุทธศาสนา และการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขานี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดการ ดำเนินการของการจัดการเรียนการสอน โดยการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาซึ่งมี ความหมายที่เป็นรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการสร้างหรือปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษาตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์ เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัญหาและ ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนในท้องถิ่น เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ สมรรถนะ สำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ การดำเนินการจัดการประชุมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การดำเนินการทดลองใช้ หลักสูตร สถานศึกษา การดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรตลอดจนจัดให้มีการวิจัยติดตามและ ประเมินผล การใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการให้จัดทำแผนการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามรูปแบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก การดำเนินการ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลสำหรับ

ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองโดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและ ทักษะต่าง ๆ การดำเนินการจัดการเรียนรู้มีการเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับ เห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

3) ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การดำเนินการกำหนดระเบียบวัดและประเมินผลของสถานศึกษา การดำเนินการการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล การดำเนินการด้านงานทะเบียน ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการการดำเนินการตัดสินและอนุมัติผลการเรียน และการออกหลักฐานแสดงผลการจบการศึกษา

4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการด้านการวิจัยอย่างเป็นระบบโดยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดำเนินการผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนการดำเนินการสร้าง เครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา

5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึงการดำเนินการสร้าง ศูนย์สื่อการเรียนรู้ จัดทำระบบสารสนเทศการเรียนรู้ จัดทำทะเบียนสื่อที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษา และในชุมชน การดำเนินการจัดทำจัดหาและพัฒนาสื่อสำหรับผู้เรียนและผู้สอน การดำเนินการประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

6) ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน หมายถึงการดำเนินการจัดทำระบบ และกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กฎกระทรวงกำหนด โดยการดำเนินการแต่งตั้ง คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน การดำเนินการเสริมสร้าง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การดำเนินการจัดทำแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อยึดถือปฏิบัติร่วมกัน การดำเนินการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศโดยการดำเนินการเพิ่มเติมส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
หมายถึง โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีจำนวน 224 โรงเรียน

สถานภาพ หมายถึง สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีภาระหน้าที่ปฏิบัติงานหลักในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกเป็นดังนี้

1) ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้าสถานศึกษา โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2) ครูวิชาการ หมายถึง ผู้ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้บริหารและครูวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกเป็น 2 ระดับ คือ 1) ปริญญาตรี 2) ปริญญาตรีขึ้นไป

ประสบการณ์ในการทำงาน หมายถึง ประสบการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกเป็น ผู้บริหารและครูวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกได้ดังนี้ 1) น้อยกว่า 5 ปี 2) 5 – 10 ปี 3) มากกว่า 10 ปี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา
- 2.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา
- 2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากการศึกษา แนวคิดทฤษฎีการบริหาร มีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหาร ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการบริหาร

สังคมของมนุษย์ เป็นสังคมที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่ม หมู่เหล่า เป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล เมือง และประเทศ จึงต้องมีการจัดระบบระเบียบของสังคม เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมด้านต่าง ๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อความอยู่รอดสงบสุข และบังเกิดความก้าวหน้าในชุมชนเหล่านั้น จึงเป็นสาเหตุให้เกิด “สถาบันสังคม” และ “การบริหาร” ขึ้นมา สถาบันสังคมที่จัดตั้งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว วัด โรงเรียน และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน จึงต้องอำนวยความสะดวกหรือบริการเพื่อประโยชน์สุขของสมาชิก และความเจริญของสังคม โดยดำเนินภารกิจตามที่สังคมมอบหมาย ด้วยการจัดตั้ง “องค์การบริหาร” ที่เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้น สังคมกับองค์การบริหาร จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังเช่น ศาสตราจารย์ วิลเลียม ซิฟฟิน (William S. Siffin) ได้กล่าวไว้ว่า “หากปราศจากองค์การบริหารแล้วสังคมก็จะมี หากปราศจากสังคมแล้วมนุษย์ก็ไม่อาจจะดำรงชีวิตอยู่ได้” (วิจิตร ศรีสอาน และคณะ, 2523, หน้า 4)

คำว่า “การบริหาร” (Administration) ใช้ในความหมายกว้าง ๆ เช่น การบริหารราชการ อีกคำหนึ่ง คือ “การจัดการ” (Management) ใช้แทนกันได้ คำว่า การบริหาร มีนักวิชาการทางการบริหารหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

การดี อนันต์นาวิ (2551) การบริหารว่า การบริหาร คือการใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรทางการศึกษามาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

วิโรจน์ สารรัตน์ (2557) การบริหารว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหลักการในการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือการวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ และวิบูลย์ โทณะบุตร (2551) การบริหาร หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2552) การบริหารหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลาย ๆ อย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดโดยใช้กระบวนการอย่างมีระบบ และให้ทรัพยากรตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จันทร์ธานี สงวนนาม (2553) การบริหารเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลและกลุ่มบุคคลซึ่งพร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหารได้แก่เครื่องมือต่าง ๆ งบประมาณและเทคโนโลยีเพื่อที่จะนำองค์การไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

นอกจากนี้ นักบริหารที่มีชื่อเสียงได้ให้ความหมายของการบริหาร ดังนี้ คือ

Drucker, Peter F. (1979) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเขาได้เสนอแนวคิดในการบริหารจัดการที่มีวัตถุประสงค์ (Management by Objectives-MBO) ในหนังสือ “The Practice of Management:1954” ซึ่งหนังสือเล่มดังกล่าวได้ระบุถึงแนวคิดในการบริหารจัดการที่ผู้บริหารในยุคปัจจุบันควรยึดถือปฏิบัติในการบริหารจัดการ และถูกนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานขององค์กรธุรกิจโดยมีหลักดังนี้ คือ

1. กำหนดเป้าหมาย และภารกิจ (Mission) ที่ชัดเจน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักหนึ่งของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดภารกิจนี้ให้ชัดเจนและให้คนในองค์กรสามารถเข้าใจได้ตรงกัน และทำงานเพื่อที่จะพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

2. ควรต้องสร้างระบบการทำงานเป็นทีมเฉพาะ (Team Charter) โดยกระตุ้นให้พนักงานทุกคนนำพลังที่มีอยู่ออกมาใช้ผลิตงานอย่างเต็มที่ พร้อมกับหล่อหลอมความพยายามจากคน

และทีมงาน ซึ่งแม้ว่ามีหน้าที่รับผิดชอบต่างกัน ทำประโยชน์ให้องค์กรต่างกัน แต่ก็มีวัตถุประสงค์สูงสุดร่วมกัน คือการพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

3. ภายใต้อำนาจการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ ที่ต้องกระตุ้นให้พนักงานแต่ละคนทำงานอย่างเต็มที่นี้จึงต้องมีระบบการตอบแทนผลงานตามความสำเร็จ โดยอาศัยเครื่องมือชี้วัดเข้ามาวัดผลของการทำงาน ซึ่งผลลัพธ์จะประเมินจากความสำเร็จของธุรกิจ มีการบริหารผลกระทบ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม

Herbert A. Simon (1987) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหาร คือ กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน

แนวคิดของ Herbert A. Simon (1987) เป็นแนวคิดการบริหารแบบระบบ โดยได้มองบริษัทหรือองค์กรทางธุรกิจ เป็นระบบที่อาจปรับเปลี่ยนได้ ซึ่งระบบดังกล่าวนี้ประกอบด้วยชิ้นส่วนต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกายภาพ บุคคลและสังคมซึ่งประกบเข้าด้วยกันด้วยเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และโดยความเต็มใจของบรรดาสมาชิกในองค์กรที่จะร่วมมือกันดำเนินงานไปสู่เป้าหมายอันเดียวกัน ประเด็นที่ถือว่าเป็นของใหม่ในความคิดของไซมอนที่เด่นชัดที่สุดก็คือ การที่ปฏิเสธข้อสมมติฐานของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ดั้งเดิมว่ากิจการธุรกิจหมายถึงผู้ประกอบการที่เป็นสัพพัญญู มีเหตุมีผลและมุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุด

Herbert A. Simon (1987) ได้เปลี่ยนข้อสมมติฐานดังกล่าวเป็นกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันตัดสินใจในการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งขีดความสามารถในการดำเนินการอย่างมีเหตุมีผล มีขอบเขตจำกัดอันเนื่องมาจากการขาดความรู้ในผลที่ตามมาภายหลังการตัดสินใจ และที่มาจากขีดความสามารถของบุคคลและกลุ่มบุคคลเมื่อบุคคลกลุ่มดังกล่าวไม่สามารถที่จะเลือกดำเนินการในทางที่ดีที่สุดได้ ก็จำเป็นจะต้องพอใจกับทางเลือกที่เห็นว่าพอจะรับได้ ดังนั้นบริษัทหรือองค์กรเอกชนจึงมิได้มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุด แต่จะค้นหาทางออกที่พอจะรับได้ในปัญหาที่รุนแรงซึ่งต้องเผชิญ ซึ่งการนี้อาจจะหมายถึงว่าจะมีเป้าหมายในการดำเนินงานหลายประการที่ขัดแย้งกันอยู่ แต่จะต้องให้บรรลุถึงในขณะเดียวกัน แต่ละบุคคลที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการธุรกิจได้พยายามที่จะค้นหาทางออกที่พอใจสำหรับปัญหาต่าง ๆ โดยการนั้นก็ได้นำเอาการแก้ไข้ปัญหาของบุคคลอื่น ๆ มาพิจารณาร่วมด้วย และข้อสังเกตอันเกี่ยวกับการตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ ขององค์กร สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระบบ และในเทคนิคของการวางแผนธุรกิจ การจัดสรรงบประมาณและการควบคุมดูแลซึ่งดำเนินการกันอยู่ในธุรกิจสมัยปัจจุบัน ตลอดจนในการบริหาร รัฐบาลด้วย ทฤษฎีของ Herbert A. Simon (1987) ดังกล่าวนี้อาจจะไม่หรรษาอีกทั้งไม่สู้จะเข้ากับการวิเคราะห์เศรษฐกิจเป็นส่วนรวมมากเท่ากับทฤษฎีผลกำไรสูงสุดที่รู้จักกันมาแต่ดั้งเดิม แต่ก็เป็นที่เปิดกว้างมากกว่า

สำหรับความเข้าใจ และการพยากรณ์สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ในกรณีการปรับเปลี่ยนกลวิธีในการตลาดภายใต้ภาวะการแข่งขัน การเลือกซื้อหลักทรัพย์เพื่อเป็นการลงทุน และการเลือกประเทศที่จะไปลงทุน เหล่านี้เป็นต้นงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ธุรกิจและการบริหารจัดการสมัยใหม่ ส่วนใหญ่จะอาศัยแนวความคิดของ Herbert A. Simon (1987)

กล่าวโดยสรุปแนวความคิดของ Herbert A. Simon ให้ความสำคัญกับการใช้เหตุผล โดยสร้างทฤษฎีการตัดสินใจการใช้เหตุผลอย่างมีขอบเขตจำกัด จัดลำดับเป้าหมายตามลำดับความสำคัญ จากนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบมีการเสนอทางเลือกหลายทางที่เป็นไปได้ รวมทั้งผลของทางเลือกด้วย

สันติ บุญภิรมย์ (2552) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินการร่วมกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ มามีส่วนร่วมสนับสนุนในการดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้

Harold Koontz (1993) ได้กล่าวถึงความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยการอาศัย คน เงิน วัสดุสิ่งของ เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงาน

Sergiovanni (1980) การบริหาร คือ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

Chester I. Barnard (1972) การบริหาร คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่รวมปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

แนวคิดของ Chester I. Barnard (1972) ให้ความสำคัญของการจัดระบบสื่อสารภายในองค์การ ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และอิทธิพลขององค์การที่ไม่เป็นทางการ โดยได้เสนอทฤษฎีการให้ความร่วมมือของบาร์นาร์ด (Barnard's Theory of Compliance) และให้ความสำคัญกับเรื่อง “การจูงใจ (Motivation)” ในการดำเนินการและความร่วมมือในองค์การโดยพิจารณาหลักพื้นฐาน 4 ประการ คือ

- 1) ความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ
- 2) การยินยอม
- 3) ความชัดเจนต่อแนวทางปฏิบัติ
- 4) การจูงใจ

และนอกจากนี้ Chester I. Barnard (1972) เสนอให้องค์การมีลักษณะเป็นระบบเปิดคือติดต่อและสนใจสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์การ ให้แยกประสิทธิภาพและประสิทธิผลออกจากกัน อย่างชัดเจน สมาชิกในองค์การไม่ได้หวังเพียงแค่งานเงินอย่างเดียวเท่านั้นหากแต่ยังหวังสิ่งอื่น ๆ อีกด้วย เช่นการได้รับการยอมรับนับถือ การมีส่วนร่วม ศักดิ์ศรีเป็นต้น มีการประสานความร่วมมือกัน

ภายในองค์กรมากขึ้น รวมทั้งการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรอย่างไม่เป็นทางการจะมีส่วนช่วยในการเติบโตขององค์กรด้วย นอกจากนี้บาร์นาร์ดยังเสนอถึงเรื่องการเมืองที่มีศีลธรรมของผู้บริหารว่าจะมีผลต่อการบริหารงานในองค์กรด้วย โดยสรุป Chester I. Barnard (1972) ได้เสนอให้องค์กรมีลักษณะเป็นระบบเปิดคือติดต่อและสนใจสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กร มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์กรมากขึ้น รวมทั้งการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรอย่างไม่เป็นทางการจะมีส่วนช่วยในการเติบโตขององค์กร

Carrolland Gillen (1987) ให้ความหมายว่าการบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรโดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญคือการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นวิธีจัดการกระบวนการที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ อย่างเหมาะสม โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการเป็นหลักและเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมในสถานศึกษา โดยมีจุดหมายให้ไปสู่การมีคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

1. ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553) ระบุว่า การบริหารงานวิชาการเป็นมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เป็นอุดมการณ์ สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การบริหาร การปรับปรุงพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนให้เกิดผลดีสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรประถมศึกษา

กิติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 47) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา หรือโรงเรียนเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมี ประสิทธิภาพที่สุด

กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 6) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

กุลชญา เทียงตรง (2550, หน้า 34) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ด้วยความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและจุดมุ่งหมายของการศึกษา

สุชาติ วาระดี (2551, หน้า 10) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการได้รับการศึกษา อันเป็นเป้าหมายของการศึกษา

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 21) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างราบรื่นเปรียบเสมือนเส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต (Academic Affairs Dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

ศิริพร ทาทราย (2552, หน้า 13) ได้สรุปเรื่องการบริหารงานวิชาการว่าเป็นงานที่สำคัญ มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมกิจกรรมตามหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมหลักสูตร เป็นหัวใจและงานหลักที่ผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมทุกชนิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี รวมทั้งการวัดผลประเมินผลด้วย ซึ่งความหมายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดประสบการณ์ทุกชนิดภายในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีลักษณะนิสัยที่ดี อยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข

นภาดา ผูกสุวรรณ (2553, หน้า 17) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการพัฒนาการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ให้ได้ผลดี บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ให้นักเรียนมีความประพฤติดี ลักษณะนิสัยที่ดีสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553, หน้า 30) ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่าเป็นกระบวนการ หรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการดำเนินการต่าง ๆ ของผู้บริหารในด้าน วิชาการโดยเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมทุกอย่างที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมาย หลักสูตร จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งขอบข่ายออกเป็น 6 ด้านคือ 1) หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และ 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

2. กระบวนการบริหารงานวิชาการ

กมล ภู่งประเสริฐ (2544, หน้า 7-8) ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน

1) การวางแผนพัฒนา หรือการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นการวางแผนที่มีพื้นฐานมาจากสภาพ ที่เป็นปัญหา หรือความต้องการที่จะพัฒนางาน และกำลังงบประมาณ ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงาน ต่อไปนี้

- 1.1 การกำหนดวิสัยทัศน์
- 1.2 การกำหนดภารกิจหรือพันธกิจ
- 1.3 การกำหนดจุดมุ่งหมาย
- 1.4 การกำหนดกลยุทธ์
- 1.5 การกำหนดแผนงาน/โครงการ

2) การนำแผนไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยงานต่อไปนี้

- 2.1 การจัดองค์กร หรือจัดบุคลากรเข้ารับผิดชอบงาน ได้แก่ การกำหนดหัวหน้างาน/ หัวหน้าโครงการ ผู้ดำเนินงานและภารกิจของผู้รับผิดชอบ
- 2.2 การสั่งการหรือมอบหมายงาน
- 2.3 การควบคุมงาน
- 2.4 การติดตามกำกับ
- 2.5 การประสานงาน
- 2.6 การนิเทศงาน

3) การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานสามารถบรรลุ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประกอบด้วยงานดังต่อไปนี้

- 3.1 การประเมินระหว่างการดำเนินงาน
- 3.2 การประเมินเมื่อสิ้นสุดงาน
- 3.3 การรายงาน

3. แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญของโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ ขอบข่ายของงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของนักการศึกษา ดังนี้

มิลเลอร์ (กิติมา ปรีดีดิลก, 2532, หน้า 48 อ้างถึงใน Miller. 1965, p. 175)

ได้กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่าประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 อย่างคือ

1. การจัดโปรแกรมการเรียน
2. การปฏิบัติตามโปรแกรม
3. การติดตามการเรียนการสอน
4. การจัดบริการการสอน

กิติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 57-58) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการเป็น 6 ด้านคือ

1. แผนปฏิบัติงานด้านวิชาการ
2. หลักสูตรและการสอนประกอบด้วย หลักสูตร โครงการศึกษา ประมวลการสอน
3. การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วยงานการจัดตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครู เข้าสอน การจัดแบบเรียน การจัดห้องสมุด การจัดทำคู่มือครู
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การปรับปรุงการเรียนการสอนกรณีพิเศษการสอน การฝึกอบรม
6. การวัดและประเมินผล

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2554) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน เป็น 12 ด้าน ซึ่งครอบคลุม 5 ด้าน คือ

- 1.การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- 2.การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้
- 3.การวัด การประเมินผล และการเทียบโอนประสบการณ์
- 4.การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 5.การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2553, หน้า 3-4) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการไว้ได้แก่

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นการวางแผนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการล่วงหน้าเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีรายละเอียดของงานดังนี้

1.1 แผนปฏิบัติงานวิชาการ ได้แก่ การประชุมเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดปฏิทินการศึกษา การรับผิดชอบงานตามภาระหน้าที่ การจัดชั้นตอนและเวลาในการทำงาน

1.2 โครงการสอน เป็นการจัดรายละเอียดเกี่ยวกับวิชาที่ต้องสอนตามหลักสูตร

1.3 บันทึกการสอน เป็นการแสดงรายละเอียดของการกำหนดเนื้อหาที่จะสอนในแต่ละคาบเวลาของแต่ละวันหรือสัปดาห์ โดยการวางแผนไว้ล่วงหน้า และยึดโครงการสอนเป็นหลัก

2. การดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนในสถานศึกษาดำเนินไปด้วยดี และสามารถปฏิบัติได้ จึงต้องมีการจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนดังนี้

2.1 การจัดตารางสอนเป็นการกำหนดวิชา เวลา ผู้สอน สถานที่ ตลอดจนผู้เรียนแต่ละรายวิชา

2.2 การจัดชั้นเรียน เป็นงานที่ฝ่ายวิชาการต้องประสานกับฝ่ายอาคารสถานที่รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน

2.3 การจัดครูเข้าสอน การจัดครูเข้าสอนต้องพิจารณาถึงความพร้อมของสถานศึกษา และความพร้อมของบุคลากรรวมถึงการเชิญวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน

2.4 การจัดแบบเรียน

2.5 การปรับปรุงการเรียนการสอน

2.6 การฝึกงาน

3. การจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอนการจัดห้องสมุด และการนิเทศการสอน

4. การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในด้านการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลการเรียน

4. ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 6-7) ได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานข้าราชการครูกำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ โดยสถานศึกษามีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบการบริหารงานของสถานศึกษาที่มีโครงสร้างการบริหารงานตามกฎหมายที่มีขอบข่ายภารกิจที่กำหนดซึ่งการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนดซึ่งจะแบ่งส่วนราชการเป็นกลุ่มหรือฝ่ายหรืองาน

ตลอดจนกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการซึ่งจะต้องครอบคลุมขอบข่ายและภารกิจของสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป สำหรับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมีดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผลประเมินผล
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน
10. การส่งเสริมความรู้ ด้านวิชาการแก่ ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ วังค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่มีความสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขอบข่ายของงานเพื่อให้ การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม สาระการ เรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูทุกคนต้องมีความตระหนัก และเข้าใจในวัตถุประสงค์ ของการศึกษา ซึ่ง สามารถสังเคราะห์ การบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งได้เป็น 6 ด้าน จากนั้นผู้วิจัยนำ ข้อมูลขอบข่ายการบริหารงานวิชาการมาวิเคราะห์ในตารางวิเคราะห์ ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การวิเคราะห์ข้อบ่งชี้การบริหารงานวิชาการ

ประเด็น	แหล่งข้อมูล						ความถี่	ร้อยละ
	1.กระทรวงศึกษาธิการ(2552 : 6-7)	2.มิลเลอร์ (กิตติมา ปรีดี ดิลก. 2532)	3.กิตติมา ปรีดีดิลก (2532: 57-58)	4.กมล ภูประเสริฐ (2544:9-18)	5.ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2553:30)	6.รุ่งชัชดาพร เวทชาติ (2554)		
1.การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	√	√	√	√	√	√	6	50.0
2.การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	√	√	√	√	√	√	6	50.0
3.การวัดผลประเมินผล	√	√	√	√	√	√	6	50.0
4.การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	√	-	√	√	-	-	3	25.0
5.การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	√	-	√	-	√	√	4	33.3
6.การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	√	-	-	-	-	-	1	8.3
7.การนิเทศการศึกษา	√	-	-	√	-	-	2	16.6
8.การแนะแนวการศึกษา	√	-	-	-	-	-	1	8.3
9.การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน	√	-	-	√	-	√	3	25.0
10.การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการ	√	-	-	-	-	-	1	8.3
11.ประสานความร่วมมือในการพัฒนา	√	-	-	-	-	-	1	8.3
12.ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ	√	-	-	-	-	-	1	8.3

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาหาความถี่ของข้อมูล โดยใช้ (Mode) ฐานนิยมโดยเลือกข้อที่มีค่าความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป โดยเลือกขอบข่ายการบริหารงานวิชาการจากนักวิชาการ มี 6 ด้านคือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งมีแนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กในประเด็นต่อไป

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 12 และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีมติเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 โดยตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 ให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกชั้นเรียน

ความหมายของหลักสูตร

กิตติมา ปรีดีติลล (2532, หน้า 60) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึงเอกสารที่กำหนดโครงการศึกษาของผู้สอน โดยกำหนดความมุ่งหมายของการศึกษา เนื้อหาของความรู้และประสบการณ์ที่จะจัดให้กับผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล

ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550, หน้า 27) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่ง การจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรเป็นหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานหรือสถานศึกษาในท้องถิ่น

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

นิรมล ศตวุฒิ (2543, หน้า 5) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) หมายถึง การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยที่ยังไม่เคยมีหลักสูตรนั้นมาก่อนเลย กับอีกความหนึ่ง หมายถึง การจัดทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิม ซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ และเป็นขั้นตอน

กมล ภูประเสริฐ (2544, หน้า 9) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรหมายถึงการจัดให้มีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

- 1) การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางระดับประเทศ
- 2) การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สภาพการดำรงชีวิตและปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นโดยตรง

3) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยนำข้อมูลจากข้อ(1)และ(2) มาจัดทำเป็นหลักสูตร สถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นรายปีกำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสม

4) การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ เพื่อสะดวกแก่การจัดการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กัน หน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และเวลาเรียน เมื่อรวมทุกหน่วยแล้วจะสมบูรณ์ตามหลักสูตรที่กำหนด

สุโขทัยธรรมมาธิราช (2550, หน้า 24) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง กระบวนการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรขึ้นใหม่ หรือการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรจะกล่าวถึงตั้งแต่การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาหลักสูตร การดำเนินการร่างหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาหรือสาระของหลักสูตร การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดการวัดและการประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

กุลชญา เทียงตรง (2550, หน้า 38) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับขยายหรือสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาตามแนวทางในข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาเต็มศักยภาพนำความรู้สู่การปฏิบัติได้ ซึ่งสถานศึกษาเป็นผู้วางแผนพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปพัฒนาผู้เรียนนั่นเอง นอกจากนี้หลักสูตรสถานศึกษายังมีความสำคัญคือช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีความรู้เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 53) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ความพยายามของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูอาจารย์ได้ร่วมมือกัน เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหลักสูตรการเรียน การสอนให้เหมาะสมแก่การเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม ทั้งปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องได้เกิดความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น

แฮร์ริส (กุลชญา เทียงตรง, 2550, หน้า 38 อ้างถึงใน Harris, 1967, p.13) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การสร้าง ปรับ ขยายหลักสูตรที่จะนำมาใช้ในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพ บุคลากร สถานที่ รวมถึง สร้างคู่มือการใช้หลักสูตร กำหนดระดับการใช้หลักสูตร

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2553, หน้า 40) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็น กระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจหาทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานศึกษา โดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

กูด (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553, หน้า 40 อ้างถึงใน Good, 1973, pp.157-158) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตร เกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุง หลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่งเพื่อให้เหมาะสมกับสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของการสอน วัสดุอุปกรณ์ วิธีการสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างจากเดิม เป็นการสร้างโอกาสในการเรียนขึ้นใหม่

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการสร้างหรือ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาโดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชนในท้องถิ่น เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การดำเนินการจัดการประชุมครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนจัดให้มีการวิจัยติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ(2552, หน้า 10) สรุปการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ การที่ผู้เรียนจะมีคุณภาพและบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจสิ่งที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป็นเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ โดยมีหลักการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และการจัดการเรียนรู้ที่เน้น คุณธรรม จริยธรรม การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการดำเนินการดังนี้

2.1 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามสาระและหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยวิเคราะห์หลักสูตรและเนื้อหาสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ยืดหยุ่นตามความเหมาะสม โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดของผู้เรียน ตลอดจนผู้ที่มีความสามารถพิเศษ และผู้ที่มีความบกพร่องหรือด้อยโอกาส โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการการเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและกิจวัตรประจำวัน ปฏิบัติสร้างสถานการณ์

2.3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน

2.4 ปลุกฝังผู้เรียนให้มีคุณจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม

2.5 จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

2.6 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสานความร่วมมือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามาส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสมเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.7 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยเป็นการ นิเทศ ที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียน การสอนร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา

2.8 ส่งเสริมให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนในชั้นเรียน

2.9 ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และต่อเนื่องเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

2.10 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ จัดกิจกรรมแนะแนว จัดกิจกรรมนักเรียน กิจกรรม บำเพ็ญเพื่อสาธารณประโยชน์

บทบาทของบุคลากรในการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาการศึกษาบุคลากร แหล่งการเรียนรู้ล้วนมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเป็น กลไกขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา, 2553, หน้า 107-109)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ดีและมีคุณภาพนั้นส่วนหนึ่งเป็นเพราะมี ผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา เข้าใจบทบาทหน้าที่อย่างถ่องแท้ และลงมือปฏิบัติ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตลอดจนเอกสาร อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ร่วมมือกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้เข้าใจ ทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ด้วยวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

4. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. ระดมทรัพยากรในชุมชน พร้อมทั้งแสวงความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาการ จัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

7. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

8. เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และต่อเนื่อง

9. ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วย วิธีการที่หลากหลาย พร้อมนำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

10. จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ด้วยวิธีการ ที่หลากหลาย เช่น ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

11. ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อบริการเครือข่าย และชุมชน

หลักการจัดการเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 12-15)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้หลักการที่สำคัญ ในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักว่า สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน แต่ละคน ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิดแก้ปัญหา และปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครู เป็นผู้ส่งเสริมและให้การสนับสนุน

2. การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อวางรากฐานชีวิต ให้เจริญงอกงามสมบูรณ์ ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล สำหรับในการวางแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

3. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง โดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและ ทักษะต่าง ๆ สื่อการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจ

4. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 นั้น มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร อีกทั้งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้นครูผู้สอน จะต้องรู้และเข้าใจแนวคิด แนวทางการจัดการเรียนรู้ และผลที่เกิดกับผู้เรียน ของกระบวนการเรียนรู้แต่ละวิธี แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการ ดังกล่าว ซึ่งได้แก่

1. การเรียนรู้แบบบูรณาการ
2. กระบวนการสร้างความรู้
3. กระบวนการคิด
4. กระบวนการทางสังคม
5. กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา
6. กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
7. กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง
8. กระบวนการจัดการ
9. กระบวนการวิจัย
10. กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง
11. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

สรุปได้ว่า การพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึงการดำเนินการให้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลสำหรับในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการให้มีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองโดยใช้ประสบการณ์ตรงด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและทักษะต่าง ๆ การดำเนินการจัดการเรียนรู้มีการเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

3. การวัดผลประเมินผล

ความหมายของการวัดและประเมินผล

สหชาติ เหล็กชาย (2553, หน้า 72) ได้กล่าวถึงแนวทางการวัดและประเมินผลการปฏิบัติ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ว่าการวัดผลเป็นการปฏิบัติงานเป็น การสังเกตพฤติกรรมการตอบโต้แบบวัดที่ไม่ได้แสดงออกด้วยภาษาหรือการทำกิจกรรมที่อาศัยทักษะความคล่องแคล่วของการเคลื่อนไหวทางกาย และการวัดที่ไม่เน้นการตอบสนองทางภาษา

การวัดและประเมินผล เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสนใจและจัดดำเนินการภายในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหน่วยงานและนักการศึกษาหลากหลายได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

รุจิ ภู่อาระ (2551, หน้า 146) กล่าวว่า Assessment หมายถึง การพิจารณาพฤติกรรมหรือ คุณลักษณะของผู้เรียน หรือกลุ่มผู้เรียน การพิจารณาดังกล่าว ครุนำมาใช้ตัดสินการเปลี่ยนนักเรียน อันเนื่องมาจากการสอนของครู และเพื่อนำมาใช้พิจารณาขยายผลการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ Measurement เป็นส่วนหนึ่งของ Assessment ที่เป็นการวัดเชิงปริมาณเกี่ยวกับความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หรือเกี่ยวกับคุณลักษณะบางประการที่สามารถวัดในเชิงปริมาณได้ ดังนั้น ความหมายของ Assessment จึงกว้างกว่า Measurement เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงภายในตัวผู้เรียนซึ่งไม่อาจใช้ Measurement วัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความหมายของ Assessment จึงสามารถวัดผู้เรียนตามธรรมชาติในด้านข้อมูลเชิงคุณภาพได้ ตัวอย่างเช่น ความสามารถทางคณิตศาสตร์ สามารถวัดได้โดย Measurement (การให้คะแนน) แต่ทักษะทางสังคมที่เพิ่มขึ้นมักจะวัดในเชิงคุณภาพ (การวิจารณ์) ซึ่งเรียกว่าเป็น Assessment

การประเมินผล (Evaluation) เป็นการรวบรวมผลจาก Assessment แต่มีการเพิ่มเติมการตัดสินเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ต้องการในตัวเด็ก Assessment จากเหตุผลนี้เองจึงเป็นการกระทำก่อนที่จะมีการประเมินผล ดังนั้นการประเมินผล จึงมุ่งที่จะตัดสินเกี่ยวกับธรรมชาติเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนนอกจากนั้น ยังสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรได้ถ้าจำเป็น เพื่อให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างระหว่างการวัดผล (Assessment) และการประเมินผล (Evaluation)

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2552, หน้า 99) กล่าวว่า การวัด (Measurement) เป็นกระบวนการที่กำหนดจำนวนตัวเลขให้กับวัตถุสิ่งของหรือบุคคลตามความมุ่งหมายและเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างที่ปรากฏอยู่ในสิ่งที่จะวัดนั้น เช่น การวัดความสามารถของสมองด้านต่าง ๆ การวัดคุณสมบัติทาง ภายภาพ เช่น น้ำหนัก ขนาดของวัตถุ ผลที่ได้จากการวัดเป็นจำนวนตัวเลข จุดมุ่งหมายของการวัดนั้นเป็นการตรวจสอบการสอนของครูอาจารย์และการเรียนของผู้เรียน ในด้าน

การเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ด้านทักษะปฏิบัติ (Psychomotor Domain) ด้านเจตคติ (Affective Domain) การประเมินผล (Evaluation) เป็นการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าความจริงและการกระทำบางที่ขึ้นอยู่กับการวัดเป็นอย่างเดียว เช่น คะแนนสอบ แต่โดยทั่วไปจะเป็นการรวมการวัดหลาย ๆ ทาง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกตการตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา การประเมินผล แต่ครั้งจะประกอบด้วยผลการวัดที่ได้จากกระบวนการต่าง ๆ เกณฑ์การพิจารณา และการตัดสินใจ เป็นการชี้ขาดหรือสรุปผลการเปรียบเทียบผลของการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่า การวัดผลประเมินผล หมายถึงการดำเนินการกำหนด ระเบียบวัดและประเมินผลของสถานศึกษา การดำเนินการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล การดำเนินการดำเนินงานทะเบียนตามระเบียบวิธีตามประกาศ ของกระทรวงศึกษาธิการ การดำเนินการตัดสินและอนุมัติผลการเรียนและการออกหลักฐานแสดงผล การจบการศึกษา

4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดอยู่เสมอ กล่าวคือ ต้องตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัดที่กำหนดหรือไม่ มีอุปสรรคใดบ้างควรแก้ไขอย่างไร กิจกรรมการเรียนรู้ใดมีประสิทธิภาพสูงสุดบ้าง กระบวนการดังกล่าวนี้ สามารถนำการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 30 ที่เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยระบุให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ทั้งนี้ จุดเน้นสำหรับครูผู้สอนคือ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งมีความหมายกว้างไปถึงการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการวิจัยนั้น มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ การนำผลการวิจัยไปพัฒนาประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

โดยปกติ ครูผู้สอนได้ทำการวิจัยอยู่ตลอดเวลา ด้วยการศึกษาค้นคว้า และสังเกต ในขณะที่กำลังสอน ทั้งในด้านเนื้อหาที่สอน วิธีสอน ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียน และปัญหาที่เกิดขึ้น การกระทำของครูผู้สอนดังกล่าวนี้ จัดเป็นการทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเพียงแต่ไม่ได้ใช้วิธีการตามกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบ การนำกระบวนการวิจัยเข้าไปศึกษา เป็นระบบ

จะช่วยให้การพัฒนาการเรียนการสอนอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และมีความเหตุเป็นผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, หน้า 44-45)

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 31) สรุปเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างนี้

1. ศึกษาและสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์วิจัยและการนำผลวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
2. ศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
3. ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างนี้ และใช้เป็นแนวทางการแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลและผลงานวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพนักเรียนในความรับผิดชอบ
5. สร้างเครือข่ายในการศึกษาวิเคราะห์วิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนระหว่างโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง
6. วิจัยประเมินผลเพื่อพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2552, หน้า 117) ได้กล่าวถึงการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช่วิจัยในกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้อย่างนี้ และการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวคิดแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ มีวิธีการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอนคือ
 - ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องทราบความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง มีการลำดับความสำคัญก่อนหรือหลังตามความจำเป็นและความสำคัญให้ได้เป็นลำดับแรก และกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ได้
 - ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของตนเองว่ามีเป้าหมายเรื่องใด มีเวลามากน้อยเพียงใด มีแหล่งเรียนรู้ที่ไหนบ้าง มีวิธีเรียนใดบ้าง ต้องใช้สื่อใดบ้าง และเมื่อมีปัญหาจะสามารถปรึกษาใคร เมื่อได้รับความรู้จะใช้ความรู้นั้นได้อย่างไร ตลอดจนวางแผนไปถึงการนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร
 - ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ตามที่ได้วางแผนไว้ ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ จากการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อได้ความรู้แล้วควรมีการตรวจสอบความรู้ได้ เพื่อยืนยันความถูกต้อง และตัดสินใจเลือกความรู้ไปใช้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนสรุปความรู้และนำเสนอความรู้ที่ได้ ค้นคว้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมและอาจใช้เครื่องมือช่วยในการนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล เพื่อปรับปรุงและนำไปใช้ในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียน ประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเองในระหว่างการเรียนรู้ทุกขั้นตอน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง การนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนางานต่อไป

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา หมายถึง การดำเนินการดำเนินการ วิจัยอย่างเป็นระบบ โดยจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การดำเนินการทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา การดำเนินการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การดำเนินการสร้างเครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา

5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 32) กำหนดการจัดการเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเลือกใช้สื่อ ควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการและลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน สถานศึกษาควร ดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษา ค้นคว้า และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก
2. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
3. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน
4. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้ใช้เป็นระบบ
5. ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน
6. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อ และ การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ควรคำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการ

เรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้อง และทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

สรุปได้ว่า การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การดำเนินการสร้างศูนย์ สื่อการเรียนรู้ จัดทำระบบสารสนเทศการเรียนรู้ จัดทำทะเบียนสื่อที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษา และในชุมชน การดำเนินการจัดทำจัดหาและพัฒนาสื่อสำหรับผู้เรียน และผู้สอน การดำเนินการประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

6. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552, หน้า 35-36) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาประกอบด้วย

1. จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กฎกระทรวงกำหนดดังนี้
 - 1.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
 - 1.2 การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
 - 1.3 การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี
 - 1.4 การดำเนินงานตามแผน
 - 1.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาประจำปี
 - 1.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา
 - 1.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
 - 1.8 การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการจัดระบบการประกัน

คุณภาพภายในสถานศึกษาควรยึดหลักการการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สพท. และสพฐ. (สวก.) เป็นต้น

2. จัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3. แต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยมีอำนาจและหน้าที่มีดังนี้

- 3.1 กำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
- 3.2 กำกับติดตามให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการ

ประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.3 เสนอสถานศึกษาแต่งตั้งคณะบุคคลทำหน้าที่ตรวจสอบทบทวนและรายงาน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (รายงานประจำปี) ทั้งนี้ให้กำหนดอำนาจและหน้าที่ไว้ในคำสั่งแต่งตั้งพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้รับทราบอย่างทั่วถึง

4. สร้างความตระหนักเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

5. บุคลากรภายในสถานศึกษาร่วมจัดทำแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อการยอมรับและยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

6. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีข้อมูลสารสนเทศครอบคลุมภารกิจและสามารถแสดงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างพอเพียง ถูกต้องชัดเจนเป็นปัจจุบันและสามารถจัดเก็บเรียกใช้ข้อมูลสารสนเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

7. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและหรือการศึกษาปฐมวัยและสามารถเพิ่มเติมเฉพาะในส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นได้

8. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาหรือแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับโดยควรคำนึงและครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

8.1 เป็นแผนที่ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

8.2 กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจเป้าประสงค์ผลผลิตและสภาพความสำเร็จของการพัฒนา เช่น ผลสัมฤทธิ์ในวิชาการหลักคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น ซึ่งกำหนดไว้อย่างต่อเนื่องชัดเจนและเป็นรูปธรรม

8.3 กำหนดวิธีการดำเนินงาน/กลยุทธ์ที่มีหลักวิชาผลวิจัยหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้และสามารถนำไปสู่เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ได้

8.4 กำหนดแหล่ง/หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนและเกี่ยวข้องในแต่ละด้าน

8.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบและการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนไว้ให้ชัดเจน

8.6 กำหนดแผนการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

9. จัดทำแผนการกำกับติดตามตรวจสอบทบทวนและรายงานผลการดำเนินงานตามแผน

10. ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ/แผนกลยุทธ์

11. ดำเนินการกำกับติดตามตรวจสอบทบทวนและรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา คุณภาพ/แผนกลยุทธ์

12. ประเมินผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

13. จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี (รายงานประจำปี) เสนอหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการจัดทำระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กฎกระทรวงกำหนด โดยการดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การดำเนินการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การดำเนินการจัดทำแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อยึดถือปฏิบัติร่วมกับการดำเนินการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศโดยการดำเนินการเพิ่มเติมส่วนที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักไตรสิกขา

ความหมายของคำว่า “ไตรสิกขา”

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2546) ให้ความหมายว่า ไตรสิกขา คือ สิกขาสาม หรือข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 อย่าง คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีลสมาธิ ปัญญาและในพุทธธรรม (2542) ท่านให้ความหมายคำว่า ไตรสิกขา แปลว่า สิกขา3 คำว่า สิกขา แปลว่าการศึกษา การสำเนียง การฝึก ฝึกปรีอ ฝึกอบรม ได้แก่ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญา ให้เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุด คือ ความหลุดพ้นหรือนิพพาน สิกขามีความหมายคร่าวๆ ดังนี้ 1) อธิศีลสิกขา การฝึกอบรมในด้าน ความประพฤติ ระเบียบวินัยให้มีสุจริตทางกายวาจาและอาชีวะ(Training in Higher Morality) 2) อธิจิตตสิกขา การฝึกอบรมทางจิต การปลูกฝังคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพจิต และรู้จักใช้ความสามารถในกระบวนสมาธิ (Training in Higher Mentality หรือ Mental Discipline) 3) อธิปัญญาสิกขา การฝึกอบรมทางปัญญาอย่างสูง ทำให้เกิดความรู้แจ้งที่สามารถชำระจิตให้บริสุทธิ์ หลุดพ้นเป็นอิสระโดยสมบูรณ์ (Training in Higher Wisdom) นี้เป็นความหมายอย่างคร่าวๆ ถ้าจะให้สมบูรณ์ก็ต้องให้ความหมายเชื่อมโยงถึงความมุ่งหมายด้วยโดยเติมข้อความแสดงลักษณะที่สัมพันธ์กับจุดหมายต่อท้ายสิกขาทุกข้อได้ความตามลำดับว่า ไตรสิกขา คือ การฝึกปรีอความ ประพฤติ การฝึกปรีอจิต และการฝึกปรีอปัญญา ชนิดที่ทำให้แก้ปัญหามนุษย์ได้เป็นไปเพื่อความดับทุกข์

นำไปสู่ความสุขและความเป็นอิสระแท้จริง เมื่อความหมายแสดงความมุ่งหมายได้ชัดเจนแล้วก็จะทำให้มองเห็นสาระของไตรสิกขาในแต่ละข้อได้ชัดเจนตามไปด้วย

พระราชญาณวิสิฐ และคณะ (2552) อ้างถึงพระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ เล่มที่ 20, อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต, ข้อ 521 หน้า 294 (คำแปลจากหนังสือขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์ ของกองตำราคณะธรรมทานไชยา, 2514, หน้า 212-213) ให้ความหมายเกี่ยวกับไตรสิกขา ซึ่งมีคำแปลว่า “ภิกษุทั้งหลาย กิจของสมณะที่สมณะต้องทำมี 3 อย่างเหล่านี้ 3 อย่างอะไรบ้างเล่า 3 อย่าง คือ

1. การสมาทานการปฏิบัติในศีลอันยิ่ง
2. การสมาทานการปฏิบัติในจิตอันยิ่ง
3. การสมาทานการปฏิบัติในปัญญาอันยิ่ง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550) ได้ให้ความหมายไตรสิกขาว่า หมายถึงการพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตดีงามถูกต้อง ทำให้มีวิถีชีวิตที่เป็นมรรค เป็นทางดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงามของมนุษย์ ต้องเรียนรู้ฝึกฝนพัฒนาตน คือสิกขามรรคกับสิกขาจึงประสานเป็นอันเดียวกัน เมื่อมองในแง่อริยสัจ 4 ก็เป็นอริยมรรค คือวิถีชีวิตอันประเสริฐเมื่อเป็นมรรคก็ดำเนินก้าวหน้าไปสู่จุดหมายโดยกำจัดสมุทัยให้หมดไป ช่วยให้เราใช้ชีวิตที่พึงพาวิชา ตัณหา อุปาทาน น้อยลงไป ไม่อยู่ใต้อานาจครอบงำของมันพร้อมกับที่เรามีปัญญาเพิ่มขึ้นและดำเนินชีวิตด้วยปัญญามากขึ้นตามลำดับจนกระทั่งในที่สุดพอสมุทัยหมดทุกซีกก็หมดก็บรรลุหมายเป็นนิโรธโดยสมบูรณ์

พระพุทธโฆษาจารย์ (2538) ได้อธิบาย ได้อธิบายไว้ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคว่า ไตรสิกขาเป็นทั้งหลักการและวิธีปฏิบัติเพื่อให้สามารถล่วงพ้นจากอบาย กามธาตุ และภพทั้งปวง โดยมีเป้าหมายที่การบรรลุพระนิพพานอันบริสุทธิ์ปราศจากมลทิน ไตรสิกขาเป็นแนวปฏิบัติในทางสายกลางที่มีใช้การปรนเปรอตนด้วยความสุขและการทรมานตน มีศีลเป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัยกิเลสที่แสดงออกทางกาย วาจา สมาธิเป็นปฏิปักษ์ต่อกิเลสที่กัณฐมรุมจิต และปัญญาเป็นปฏิปักษ์ต่ออนุสัยกิเลสที่แอบแนบอยู่ในจิตสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นพระอริยะผู้มีความบริบูรณ์ด้วยศีล ได้แก่ พระโสดาบัน และพระสกทาคามี บริบูรณ์ด้วยสมาธิ ได้แก่ พระอนาคามีและบริบูรณ์ด้วยปัญญา ได้แก่ พระอรหันต์ นอกจากนี้องค์ธรรมทั้ง 3 ยังเป็นเครื่องอุดหนุนให้บรรลุคุณวิเศษอันหาได้ยากในบุคคลทั้งหลาย ดังมีวิชา 3 เป็นต้น

เสฐียรพงษ์ วรรณปก (2546) ให้ความหมาย ไตรสิกขา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 แต่พูดในฐานะที่เป็นระบบฝึกฝนอบรมเมื่อจัดเป็นระบบฝึกฝนอบรมก็จะฝึกฝนสามมิติ เท่านั้น คือ ทางด้านปัญญา ทางด้านศีล ทางด้านจิต ทางด้านปัญญา เป็นเรื่องทางความรู้ ความเข้าใจแนวคิด ค่านิยมที่ถูกต้อง ทางด้านศีล การควบคุมพฤติกรรม ทางกายทางวาจา ให้อยู่ในกรอบสอดคล้องกับความรู้ ความเข้าใจทางด้านจิต เป็นการพัฒนาจิตให้มีสมาธิ พัฒนาจิตให้มีความเพียร พัฒนาจิตให้มีสติ

ดังนั้นศีล สมาธิ ปัญญา 3 องค์ประกอบนี้เป็น 3 มิติต้องทำไปด้วยกัน เรื่องเดียวกันทำไปด้วยกันเพื่อจุดประสงค์เดียวกัน จึงตรัสรวมกัน ไม่ได้หมายความว่าต้องทำศีลก่อนให้สมบูรณ์ แล้วต้องมาทำสมาธิทำสมาธิสมบูรณ์แล้วมาทำปัญญา

ก่องแก้ว เจริญอักษร (2542) ให้ความหมายไตรสิกขาว่า ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับฝึกอบรมกาย วาจา จิตใจและปัญญา ในทางธรรม หมายถึง การฝึกอบรมพระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าให้พัฒนาสูงสุดคือ เข้าถึงพระนิพพาน ซึ่งความหมายนี้เป็นความหมายตามแบบแผนที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งสั่งสอนแก่พระภิกษุโดยตรง การฝึกอบรมหรือพัฒนาตนตามหลักไตรสิกขาประกอบด้วย

1. ศีลสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมทางด้านความประพฤติ
2. จิตตสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมจิตให้เกิดสมาธิ
3. ปัญญาสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความเป็นจริง

สรุปได้ว่า ไตรสิกขา คือการศึกษาสามอย่าง คือศีลสิกขาชั้นปฏิบัติให้ละความชั่ว จิตตสิกขาชั้นฝึกฝนอบรมจิตให้เกิดสมาธิตั้งแต่ขั้นปฐมจนถึงสูงสุด และปัญญาสิกขาชั้นพิจารณาในความรู้เห็นตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นหลักควบคุมความประพฤติในทาง กาย วาจาและจิตใจให้มีความถูกต้องตามทางแห่งมรรค

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธ วิธีการสอนไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไตรสิกขา ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

สุมณ อมรวิวัฒน์ (2561) ได้กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นกระบวนการฝึกหัด กาย วาจา และจิตของมนุษย์ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตที่ดีโดยใช้ปัญญาและด้วยวิธีทางเดินสายกลางอันสุจริตชอบธรรม อำนวยประโยชน์ทั้งแก่ตนและส่วนรวม ซึ่งสรุปกระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 กระบวนการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขา

อริศลสิกขา		
ศีล	สมาธิ	ปัญญา
การฝึกหัดอบรม ควบคุม กายและวาจา	การฝึกหัด อบรมให้มีความคิดแน่ว แน่ ปลอดภัย โปร่ง ตั้งใจ	การฝึกหัด อบรมให้เกิดความรู้ สูงสุด
พูดดี	ความเพียร	ความเห็นที่ตรงความจริง
ทำดี	การระลึกรู้	ความดำรินึกคิดในทางที่ชอบ
ดำรงชีวิตที่ดี	จิตตั้งมั่นแน่วแน่	
บรรลุประโยชน์ปัจจุบัน	บรรลุประโยชน์อนาคต	บรรลุประโยชน์สูงสุดคือ ความ สงบ อีสระภาพ หรือความหลุดพ้น

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2546) อธิบายสิกขา อริศลสิกขา อริจิตสิกขา อริปัญญาสิกขา ซึ่งมักเรียกกันง่าย ๆ สะดวก ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งได้อธิบายว่า

1. อริศลสิกขา คือการฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจาและอาชีวะ ได้แก่ รวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ และสัมมาอาชีวะ เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือการดำรงตนด้วยดีในสังคม รักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมให้ถูกต้อง มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีงามเกื้อกูลประโยชน์ ช่วยรักษาส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุก ๆ คนสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามหรือปฏิบัติได้ด้วยดี

2. อริจิตสิกขา คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิตได้แก่ เอาจงค์มรรคข้อสัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิเข้ามาว่าโดยสาระก็คือ การฝึกจิตใจ เข้มแข็ง มั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดี มีสมาธิ มีกำลังใจสูง ให้เป็นจิตที่สงบ ผ่องใส เป็นสุข บริสุทธิ์ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมอง อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง

3. อริปัญญาสิกขา คือ การฝึกปรือปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงความหลุดพ้นมีจิตใจเป็นอิสระ ผ่องใส เบิกบานโดยสมบูรณ์ ได้แก่ รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรก เข้ามา ว่าโดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ รู้แจ้งชัดตรงสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ ความคิดความเข้าใจ ที่ถูกบิดเบือน อำพรางหรือพรางมัว เพราะอิทธิพลของกิเลส มีอวิชาและตัณหาเป็นผู้ครอบงำจิตใจอยู่ การฝึกปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามความเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้วก็กับช่วยให้จิตนั้น สงบ มั่นคง บริสุทธิ์ผ่องใสอย่างแน่นอน

ยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิต ทำให้วางใจ วางท่าที มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องและใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ ทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก (2541) ได้ให้ความหมายเรื่อง ไตรสิกขาว่า ไตรสิกขา ได้แก่ ศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา หรือศึกษาศีล ศึกษาจิต ศึกษาปัญญา ซึ่งนับว่าเป็นประณมศึกษา มัชฌมศึกษา อุดมศึกษาในพระพุทธศาสนาโดยลำดับธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนให้ปฏิบัติทุกประการรวมลงในหลักไตรสิกขานี้ ศีลสิกขาเกี่ยวกับความประพฤติทั้งปวง จิตสิกขาเกี่ยวกับภาวะทางจิตใจทุกอย่าง ปัญญาสิกขาเกี่ยวกับความรู้ความเห็นทุกประการคนเราทุกคนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ต้องมีความประพฤติของตน ต้องมีจิตใจของตน ต้องมีความรู้ความเห็นของตน จึงมีหน้าที่หรือมีความสมควรจะพึงศึกษาในเรื่องเหล่านี้ ซึ่งเป็นการศึกษาเรื่องตนเอง และต้องศึกษาอยู่เรื่อยไปจึงจะมีความเฉลียวฉลาดต่อตนเองอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้นก็จะโง่เขลาต่อตนเอง ฉะนั้นไตรสิกขาของพระพุทธเจ้า จึงจำเป็นต่อชีวิตและร่างกาย หยุดหายใจเมื่อใดก็ตายเมื่อนั้น หยุดศึกษาเมื่อใดก็ตายจากความดีและความรู้เมื่อนั้น คนตายย่อมไม่มีความรู้สึกตัว คนที่ไม่รู้จักตนเองก็เหมือนคนตาย ไตรสิกขาของพระองค์จึงเป็นหลักที่บริสุทธิ์และรวบรัดเข้าใจง่าย มีเหตุผล ปฏิบัติให้สำเร็จผลได้จริง

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2546) กล่าวว่า ไตรสิกขาเป็นระบบการฝึกอบรมมาจากภายนอกเข้าไปหาภายใน จากส่วนที่หยาบเข้าไปหาส่วนที่ละเอียดและจากส่วนที่ง่ายกว่าเข้าไปหาส่วนที่ยากและลึกซึ้งกว่า เมื่อเริ่มแรก การฝึกอาศัยความเห็นชอบหรือความรู้ความเข้าใจถูกต้องที่เรียกว่าสัมมาทิฐิเป็นเชื้อ หรือเป็นเค้าให้เพียงเล็กน้อยพอให้รู้ว่าตนจะไปไหน ทางไหนจะตั้งต้นที่ไหนเท่านั้น การเข้าใจปัญหาและการมองโลกและชีวิตตามความเป็นจริง คือจุดเริ่มต้นที่ถูกต้องและคือความหมายพื้นฐานของสัมมาทิฐิ ส่วนในระหว่างการฝึก การฝึกส่วนที่หยาบภายนอกในขั้นศีลช่วยเป็นฐานให้แก่การฝึกส่วนละเอียดภายใน ทำให้พร้อมและสะดวกที่จะฝึกในขั้นจิตและปัญญาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เมื่อฝึกขั้นละเอียดภายในคือขั้นจิตและปัญญา ผลก็ส่งกลับมาช่วยการดำเนินชีวิตด้านนอก เช่น มีความประพฤติสุจริต มั่นคง มีศีลที่เป็นไปโดยปกติธรรมดาของตนเอง ไม่ต้องฝืนใจ หรือตั้งใจควบคุมรักษา คิดแก้ปัญหาและทำกิจต่าง ๆ ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ เมื่อฝึกตลอดระบบสิกขาแล้วระบบการดำเนินชีวิตทั้งหมดก็กลายเป็นระบบของมรรค สอดคล้องกันทั้งหมดภายนอกและภายใน

พุทธทาสภิกขุ (2527) ได้อธิบายเรื่องไตรสิกขาว่าเป็นขั้นของการปฏิบัติศาสนามี้นัยเพิ่มเติมจากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ศีลเป็นการปฏิบัติเพื่อความสงบเรียบร้อย ปราศจากโทษขั้นต้นๆ ทางกาย วาจา ของตนที่เกี่ยวกับสังคมและส่วนรวม หรือเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นแก่การเป็นอยู่ สมาธิ เป็นการบังคับจิตใจของตนเองไว้ให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุดตามที่ตนต้องการ ส่วนปัญญาหมายถึงการฝึกฝนอบรมทำให้เกิดความเข้าใจให้เห็นแจ้งในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริงโดยสมบูรณ์

สุมณ อมรวิวัฒน์ (2561) ได้อธิบายเรื่องไตรสิกขานั้น ต้องเป็นการฝึกหัดอบรมตนด้วยตนเอง และประเมิณผลสำเร็จด้วยตนเอง แต่มิได้ปิดกั้นการรับคำแนะนำสั่งสอนจากกัลยาณมิตร ไตรสิกขาเป็นการฝึกหัดอบรมที่เป็นขั้นตอนสืบเนื่อง เริ่มจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม เป็นการพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การฝึกหัดอบรมตามหลักไตรสิกขามีลักษณะเป็นบูรณาการและปัจจัยการที่ว่าบูรณาการนั้นเพราะทุกองค์ประกอบอันมีศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งครอบคลุมมรรคมีองค์แปดมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่เจริญ ยากที่จะแยกออกมาโดดเดี่ยว และไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้ที่ว่าไตรสิกขาเป็นปัจจัยการนั้น เพราะมีศีล สมาธิ ปัญญา เป็นปัจจัยต่อเนื่องอิงอาศัยกันโดยตลอด จะเริ่มที่ปัญญาหรือสมาธิ หรือศีล ก็ได้ เสียหายต่าง ๆ สมาธิ ตั้งใจมั่นคง ปัญญา รอบรู้ดีในเหตุผล บาป บุญ คุณโทษ ประโยชน์ หรือมิใช่ประโยชน์และในวิธีนำตนให้พ้นจากทุกข์ภัยพิบัติ บรรลุถึงความสวัสดิ

พระพุทธศาสนาเน้นความสำคัญของหลักไตรสิกขาเป็นอย่างมาก เนื่องจากหลักปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาทั้งหมดจัดเข้ารวมอยู่ในหลักสิกขา เรื่องการศึกษารวมถึงการ บริหารจึงเป็นเรื่องของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น ดังที่คณะพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) เกี่ยวกับหลักไตรสิกขาว่า ได้แก่ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ซึ่งมักเรียกกันง่าย ๆ สะดวก ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา 1) อธิศีลสิกขา คือ การฝึกความประพฤติสุจริตทางกาย วาจา และอาชีพะ ได้แก่ รวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาวาจา สัมมาภังคะ และสัมมาอาชีพะ เข้ามาว่าโดยสาระก็คือ การดำรงตนด้วยดีในสังคัมรักษาระเบียบวินัยปฏิบัติ หน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคัมให้ถูกต้องมีความสัมพันธ์ทางสังคัมที่ดีงามเกื้อกูลเป็นประโยชน์ช่วยรักษาและส่งเสริมสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในทางสังคัมให้อยู่ในภาวะเอื้ออำนวยแก่การที่ทุก ๆ คนจะสามารถดำเนินชีวิตที่ตั้งงามหรือปฏิบัติตามมรรคกันได้ด้วยดี 2) อธิจิตตสิกขา คือ การฝึกปรือในด้านคุณภาพและสมรรถภาพของจิตได้รวมเอาองค์มรรคข้อสัมมาวิริยสัมมาสมาธิ และสัมมาสมาธิ เข้ามาว่าโดยสาระก็คือ การฝึกให้มีจิตใจเข้มแข็งมั่นคง แน่วแน่ ควบคุมตนได้ดีมีสมาธิมีกำลังใจสูงให้เป็นจิตที่สงบผ่องใสเป็นสุขบริสุทธิ์ปราศจากสิ่งรบกวนหรือทำให้เศร้าหมองอยู่ในสภาพเหมาะแก่การใช้งานมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ปัญญาอย่างลึกซึ้งและตรงตามความเป็นจริง 3) อธิปัญญาสิกขา การฝึกปรือปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงจนถึงความหลุดพ้น มีจิตใจเป็นอิสระผ่องใสเบิกบานโดยสมบูรณ์ ได้แก่ การรวมเอาองค์มรรคข้อ สัมมาทิฐิ และสัมมาสังกัปปะ สองอย่างแรกเข้ามาว่าโดยสาระก็คือ การฝึกอบรมให้เกิดปัญญาบริสุทธิ์ที่รู้แจ้งชัดตรงตามสภาพความเป็นจริง ไม่เป็นความรู้ความคิดความเข้าใจที่ถูกบิดเบือนเคลือบคลุม ย้อมสีอำพราง หรือพร่ามัว เป็นต้น เพราะอิทธิพลของกิเลสมีวิชาและต้นเหตุเป็นผู้นำที่ครอบงำจิตอยู่ การฝึกปัญญาเช่นนี้ต้องอาศัยการฝึกจิตให้บริสุทธิ์ผ่องใสเป็นพื้นฐาน แต่ในเวลาเดียวกันเมื่อ

ปัญญาที่บริสุทธิ์รู้เห็นตามเป็นจริงนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็กลับช่วยให้จิตนั้นสงบมั่นคง บริสุทธิ์ผ่องใสอย่างแนบเนียนยิ่งขึ้น และส่งผลออกไปในการดำเนินชีวิต คือ ทำให้วางใจ วางท่าที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้อง และใช้ปัญญาที่บริสุทธิ์ไม่เอนเอียง ไม่มีกิเลสแอบแฝงนั้น คิดพิจารณาแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ทำกิจทั้งหลายในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีการสอนไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าว การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวความหมาย การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

สุนน อมรวิวัฒน์ (2561) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นการศึกษาที่มีลักษณะบูรณาการและปัจจัยการที่มีลักษณะบูรณาการนั้น เพราะทุกองค์ประกอบ ด้วย ศิล สมาธิ ปัญญา นั้นอยู่ในองค์รวมของมรรคมืองค์แปดนั้นมีลักษณะผสมผสานกลมกลืนอย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน มีความสอดคล้องรองรับกันทั้งในด้านที่ต้องละเว้นและในด้านที่ต้องเจริญองกงามยากที่จะแยกออกมาโดดเดี่ยวและไม่สามารถตัดองค์ประกอบข้อใดทิ้งไปได้

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงๆ แล้วพิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำความรู้้นั้นมาเป็นหลักในการปฏิบัติตามจริงจัง

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา คือ จะช่วยให้นักเรียนเป็นคนมีปัญญาซึ่งเกิดจากการฝึกกำลังใจให้แน่วแน่ มีสมาธิ การที่จะมีสมาธิแน่วแน่ร่างกายจะต้องอยู่ในสภาพปกติ อยู่ในระเบียบวินัยอันได้แก่ การมีศีล เมื่อทางกายควบคุมสติได้จิตใจก็สงบ ช่วยให้อำล้างความคิดคมกล้า เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง

การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขาซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา ผู้วิจัยสามารถรวบรวมได้ดังนี้

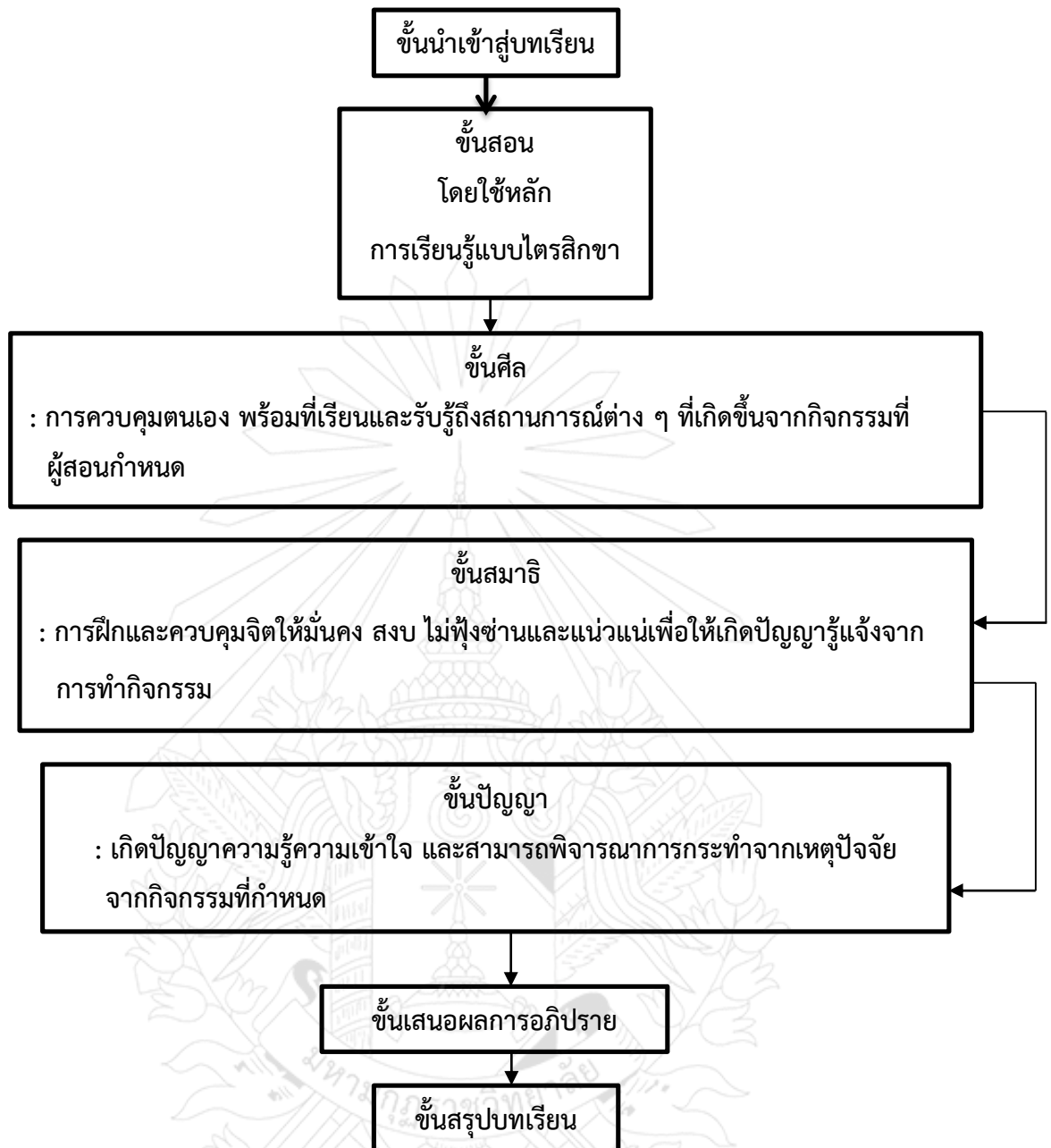
สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) ได้อธิบายถึง การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา มีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นศีล ให้ผู้เรียนเลือกกระทำถูกหรือผิด ในการตอบสนองสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ในขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียนว่า ศีลสิกขา เป็นการควบคุมตนเองให้อยู่ในความถูกต้องทางกาย วาจา ดังพุทธทาสภิกขุให้ความเห็นว่า ศีลมีขอบเขตตรงที่ปรากฏทางกาย วาจา ใจ เป็นการกระทำที่ทำให้ผู้ประพฤติสบายกาย ใจ และทำให้โลกมีสันติภาพ โดยการปฏิบัติเน้นการควบคุมตนเอง เห็นได้จากการอาราธนาศีล และศีลไม่ใช่พิธีรีตอง

2. ขั้นกำหนดสมาธิ เป็นการฝึกขั้นตอน ในการควบคุมสติให้ระลึกอยู่กับลมหายใจเพื่อความระลึกรู้แน่วแน่ที่จุดเดียว ในขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียกว่าจิตสิกขา คือ การปฏิบัติเพื่อดำรงสภาพจิตให้ปกติมั่นคงต่อความดีงาม โดยทั่วไปบุคคลมีจิตสมาธิอยู่แล้วโดยธรรมชาติ และบุคคลควรฝึกให้เป็นสมาธิด้วย

3. ขั้นพิจารณาด้วยปัญญา เป็นขั้นสุดท้ายหลังจากผ่านการฝึกสมาธิระยะหนึ่งจนสามารถระลึกรู้แน่วแน่ที่จุดเดียวจึงทำให้พิจารณาว่าสถานการณ์ที่เลือกกระทำครั้งแรคนั้นเหมาะสมหรือไม่ อะไรผิด อะไรถูก จนสามารถเลือกปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสมอย่างสมเหตุสมผลในขั้นตอนนี้จะเกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติที่เรียกว่า ปัญญาสิกขา เป็นการกระทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพที่เป็นจริง โดยเน้นการมองเห็นอย่างนั้นจริง ไม่ใช่การคาดคำนวณเอาเองแล้วกำหนดหลักความประพฤติของตนให้ดำรงความดีไม่เป็นภัยต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่นำกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาคุณธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์เป็นการสอนที่ครูเป็นผู้สร้างสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติทางกาย วาจา ใจ แล้วพิจารณาผลของการปฏิบัติของตนต่อสถานการณ์นั้นจนกำหนดควบคุมความประพฤติทางกาย วาจา ใจ และเกิดปัญญาในตนได้ โดยมีครูเป็นกัลยาณมิตรคอยให้คำแนะนำในทางที่ถูกที่ควรทำให้นักเรียนสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) ได้สรุปไว้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 การจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา

ที่มา : สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552)

2.4 การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา

กระทรวงศึกษาธิการได้มีแนวคิดในการนำเอาหลักไตรสิกขาในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาไปใช้ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งหมายถึงโรงเรียนระบบปกติทั่วไปแต่เน้นการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตโดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาและมีเมตตาเป็นฐานในการดำเนินชีวิต โรงเรียนวิถีพุทธจึงเป็นโรงเรียนที่นำวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่แต่เดิมมาใช้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตอย่างแท้จริงและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมโดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักไตรสิกขามาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านหลักการนำรูปแบบไตรสิกขาไปใช้ในการบริหารการศึกษาหลักการจัดตั้งต่อไปนี้

1) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ คือ ทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ ด้านเช่น ระบบบริหาร อาคารและสถานที่ หลักสูตร สื่อและแหล่งการเรียนรู้ อุปกรณ์การศึกษา สาธารณูปโภค พื้นฐานและสวัสดิการ บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง งบประมาณ เป็นต้นให้มีความพร้อมที่จะใช้การได้อย่างเต็มศักยภาพในทุกด้าน พร้อมทั้งทำความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานในทุกขั้นตอนอย่างถูกต้องจนเกิดเป็นสัมมาทิฐิ คือ เป็นความเห็นที่ถูกต้อง

2) กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา คือ การเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขา การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3) วัดและประเมินผลการใช้ไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา คือ (1) ผลที่เกิดกับตัวผู้เรียนเช่นผู้เรียนได้มีการพัฒนาทางด้านกาย ทางด้านศีล ทางด้านจิตใจ ทางด้านปัญญามากน้อยเพียงใด(2) ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชน เช่น โรงเรียนได้รับความไว้วางใจเชื่อมั่นศรัทธา และได้รับความร่วมมือจากชุมชนวัดในชุมชนได้ศาสนทายาทเป็นกำลังส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นครอบครัวในชุมชน มีสมาชิกที่เป็นคนดีไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขไว้ช่วยเหลือครอบครัวและช่วยในการพัฒนาชุมชนเพิ่มมากขึ้น

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้วางแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวิชาการตามหลักไตรสิกขา ซึ่งมีเนื้อหาความอธิบาย ดังนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการตามหลักไตรสิกขามีปรากฏในความหมายโรงเรียนวิถีพุทธ ว่า คือโรงเรียน ที่จัดการศึกษาตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยดำเนินตามมรรค ซึ่งเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตในพระพุทธศาสนา ที่แปลว่าทางอันประเสริฐมีองค์ 8 ประการ พัฒนาตามหลักไตรสิกขา สรุปว่าโรงเรียนวิถีพุทธ คือโรงเรียนที่ฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและนอกสถานที่ฝึกอบรมผู้เรียนให้ กิน อยู่ดู ฟัง เป็น

คำว่า เป็น ในกรณีนี้หมายถึงกิน อยู่ ดู และฟังตามหลักไตรสิกขาคือให้เกิดความประพฤติที่ดีงาม (ศีล) เกิดความมั่นคงในอารมณ์ (สมาธิ) เกิดความรอบ รู้เท่าทัน (ปัญญา) ประยুক্ত หลักพุทธธรรมให้ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ และสามารถบูรณาการ หลักธรรมให้เข้ากับรายวิชาอื่น ๆ คือสอดแทรกวิถีแห่งความ เป็นพุทธลงในทุกรายวิชา ที่ทำการเรียนการสอน เป็นโรงเรียนที่เน้นหลักในการดำเนินชีวิตให้มีความ สุขมีวิถีแห่งการดำเนินชีวิตที่ชัดเจนนั้นคือหลักของมรรคมืองค์ 8 ประการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) กล่าวถึงแนวคิดได้สอดคล้องกับการบริหารวิชาการตาม หลักไตรสิกขา มีปรากฏในความหมายโรงเรียนวิถีพุทธ มีความว่า โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบ ปกติ ทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็นโดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมีวัฒนธรรม เมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิต

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2547) กล่าวถึงแนวคิดได้สอดคล้องกับการ บริหารวิชาการตามหลักไตรสิกขา มีปรากฏในความหมายโรงเรียนวิถีพุทธ มีความอธิบายว่า โรงเรียน วิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติ ทั่วไปที่นำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการ บริหารและการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษา ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิต โดยผ่าน กระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงหาปัญญาและมีเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษา เข้าใจชีวิตแท้จริงสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลัก พุทธธรรม 3 ประการ คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการ ดำเนินชีวิตทุกด้านสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้ โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขานี้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิตใจ และปัญญา กระบวนการจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธต้องบูรณาการการไตรสิกขาเข้ากับกลุ่มสาระและ กิจกรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรนั้น คือ มีศีล สมาธิ ปัญญา เป็นเหมือนเส้นด้ายที่ร้อยเรียงทุกกลุ่มสาระ และกิจกรรมเข้าด้วยกัน กล่าวอีกนัย คือ โรงเรียนฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและ นอกสถานศึกษา ดังนั้น ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมี ไตรสิกขาในขณะที่กิน อยู่ ดู และฟัง ซึ่งเป็นกิจกรรมประจำวันของนักเรียน เมื่อมีไตรสิกขาเป็น เครื่องมือพัฒนาแล้ว ผลที่ตามมาคือ ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาทั้ง 4 ด้านไปพร้อมกันได้แก่ 1) พัฒนาการทางกาย (กายภาวนา) หมายถึง การเจริญกาย พัฒนากาย คือ การฝึกอบรมกายให้รู้จัก ติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งหลายด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้เป็นกุศลธรรม กองงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญในเบื้องต้น คือ ให้กินเป็น อยู่เป็น ดูเป็น และฟังเป็น กายภาวนาจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาตนเองเพื่อความสัมพันธที่ดีกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2)

พัฒนาการทางด้านสังคัม (ศีลภาวนา) หมายถึง การเจริญศีลคือการพัฒนาความ ประพฤติฝึกอบรมให้ ตั้งอยู่ในระเบียบวินัยกฎเกณฑ์และกติกาสังคัม ไม่เบียดเบียน หรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย ให้แก่สังคัมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี 3) พัฒนาการทางจิต (จิตภาวนา) หมายถึงการเจริญจิต คือพัฒนาฝึก อบรมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญองกามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ สดชื่น เบิกบานผ่องใส เป็นต้น 4) พัฒนาการทางปัญญา (ปัญญา ภาวนา) หมายถึงการเจริญปัญญา คือการพัฒนาปัญญาการฝึกอบรมทางปัญญา ให้รู้และเข้าใจสิ่ง ทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและชีวิตตามสภาวะที่เป็นจริง สามารถ ทำจิตใจให้เป็นอิสระ ไม่ลุ่มหลงไปตามกระแสนิยม สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ผู้เรียน ที่มีการพัฒนาทั้ง 4 ด้านนี้ จะเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้ (1) พัฒนาการ ร่างกาย ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการศึกษาวิชาชีวะและพัฒนาการทางด้านปัญญา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผล จากการศึกษาวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง (2) พัฒนาการทางสังคัม ซึ่งเป็นผลจากการยึดมั่น ในศีลธรรม รักษาระเบียบวินัย และจรรยาบรรณ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี (3) พัฒนาการทางจิต ซึ่ง เกิดจากการบริหารทางจิตให้มีสติ สมาธิ และคุณธรรมอื่น ๆ จะทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นคนมี ความสุข จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เมื่อพัฒนาทั้ง 4 ด้านถือเป็นเป้าหมายของโรงเรียนโดย ปกติ ทั่วไปที่เรามักได้ยินกันเสมอว่าการศึกษาไทยมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุขแล้ว โรงเรียนวิถีสัทธรรม ซึ่งกำหนดให้พัฒนาทั้ง 4 ด้านเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษาเช่นกัน โรงเรียนวิถีสัทธรรมก็ไม่ต่างจากโรงเรียนปกติทั้งหลาย ดังนั้นโรงเรียนวิถีสัทธรรมจึงหมายถึง โรงเรียน ระบบ ปกติทั่วไปที่ เน้นการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการ พัฒนา ผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษาเน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการทำให้ผู้เรียน กิน อยู่ ดู และฟังเป็น นั่นเอง

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2546) กล่าวถึงแนวคิดได้สอดคล้องกับการ บริหารวิชาการตามหลักไตรสิกขา ที่ปรากฏในความหมายโรงเรียนวิถีสัทธรรมเหมือนกัน โดยมีความว่า โรงเรียนวิถีสัทธรรม คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาการทางกาย สังคัม จิต และปัญญา 4

บรรเจ็ดพร รัตนพันธ์ (2547) กล่าวถึงแนวคิดได้สอดคล้องกับการบริหารวิชาการตาม หลักไตรสิกขาซึ่งมีศีล สมาธิ ปัญญาเป็นข้อหลัก ซึ่งปรากฏในความหมายโรงเรียนวิถีสัทธรรมอีก เหมือนกันว่า โรงเรียนวิถีสัทธรรมเป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาอีกนวัตกรรมหนึ่งที่มุ่งหวังพัฒนาคนให้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยการให้ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมตาม หลักศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งมีจุดเริ่มต้นที่การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น ต่อเนื่องอย่างบูรณาการไปถึงการพัฒนา ตนเองกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัตถุ เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ การพัฒนาจิตใจ ให้มีสมาธิ สงบ

สบาย สดชื่น เบิกบาน มุ่งมั่น เข้มแข็ง เพียรพยายาม รวมทั้งมีปัญญา รู้เข้าใจเหตุผลตามความเป็นจริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กล่าวถึงแนวคิดได้สอดคล้องกับการบริหารวิชาการตามหลักไตรสิกขาเป็นความอธิบายว่า โรงเรียนวิถีพุทธ คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหาร และการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษา ชาวไทยของเรานั้นมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่ได้รับการกล่อมเกลาจากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์ชาติไทย จนกล่าวได้ว่า วิถีพุทธ คือวิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้การยอมรับ พุทธธรรมหรือพุทธศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตั้งแต่ระดับการดำเนินชีวิตประจำวัน ของคนทั่วไป คือการกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้มุ่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ และในทุกะดับยังผลให้ผู้ศึกษาเองมีความสุขพร้อม ๆ กับช่วยให้คนรอบข้างและสังคมมีความสุขพร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจน พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาเป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมเพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจและปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาศึกษาที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัย มีความยากง่ายตั้งแต่เรื่องเบื้องต้น ทั้งของเด็กและผู้ใหญ่ จนถึงเรื่องละเอียดซับซ้อนที่ยาก จะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขามีรูปแบบการบริหารงานเป็นองค์รวม ซึ่งมีหลักสัมมาทิฐิเป็นปัจจัยเริ่มต้นก่อนเชื่อมโยงไปยังหลักไตรสิกขาอันเป็นแนวทางการบริหารร่วมกับกิจการงานทางวิชาการ เพื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้เข้าใจเข้าถึงภาวะตามหลักพุทธธรรม กล่าวคือ หลักศีล สมาธิ และปัญญา และดำเนินการสู่ความประพฤติปฏิบัติไปตามลำดับขั้นตั้งแต่ต้นไปจนถึงสูงสุดของแนวทางพระพุทธศาสนา และการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขานี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินการของการจัดการเรียนการสอนอีกด้วย

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่างานวิชาการในโรงเรียนเป็นงานหลักและสำคัญที่สุด ต้องเอาใจใส่อย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ต้องมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงตระหนักในหน้าที่ของงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และมีความต้องการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดร้อยเอ็ดและเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของชาติและเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มี

คุณภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับงานวิชาการทั้งสิ้น โรงเรียนจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียน ที่จะสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและคุณสมบัติตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมาพอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้านที่สำคัญได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อันดี ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพและมาตรฐานตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ

2.5 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ จำนวน 334 โรงเรียน นักเรียน จำนวน 36,506 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 3,598 คน โดยแบ่งขนาดโรงเรียนตามตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ตารางสรุปจำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามเกณฑ์การกำหนดขนาดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนโรงเรียน
ขนาดที่ 1	ตั้งแต่ 1-120 คน	224
ขนาดที่ 2	ตั้งแต่ 121-200 คน	75
ขนาดที่ 3	ตั้งแต่ 201-300 คน	25
ขนาดที่ 4	ตั้งแต่ 301-500 คน	6
ขนาดที่ 5	ตั้งแต่ 501-1500 คน	4
ขนาดที่ 6	ตั้งแต่ 1501-2500 คน	-
ขนาดที่ 7	ตั้งแต่ 2501 คนขึ้นไป	-
รวม		334

2.5.1 ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

สภาพทางภูมิศาสตร์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตั้งอยู่เลขที่ 123 หมู่ที่ 2 ตำบลดอกไม้ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอสุวรรณภูมิ อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตต์ อำเภอพนมไพร อำเภออาจสามารถ อำเภอเมืองสรวง อำเภอโพนทราย และอำเภอหนองฮี

สภาพพื้นที่ทั่วไป ทางทิศเหนืออันประกอบด้วยเขตพื้นที่อำเภอเมืองสรวง อำเภออาจสามารถ และทิศเหนือของอำเภอเกษตรวิสัยเป็นพื้นที่สูงและลาดเอียงลงทางทิศใต้ อันเป็นดินแดนที่ขนานนามว่า “ทุ่งกุลาร้องไห้” ซึ่งมีตำนานอันเก่าแก่ เนื่องจากเดิมเป็นท้องทุ่งกว้างใหญ่ไพศาล ส่วนพื้นที่อื่น ๆ เป็นที่ราบลุ่ม ลักษณะดินร่วนปนทราย ฤดูฝนน้ำจะหลากท่วม ฤดูแล้งน้ำจะแห้งขอด จึงเป็นที่ทุรกันดาร มีประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่เป็นหย่อม ๆ ซึ่งเป็นที่เนินหรือมีแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ต่อมาได้มีการพัฒนาทุ่งแห่งนี้จนปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิที่มีชื่อเสียงกระฉ่อนไปทั่วโลกกลายเป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาของจังหวัดร้อยเอ็ด คือ การผลิตข้าวหอมมะลิสู่ตลาดโลก มีแม่น้ำสายสำคัญหลายสาย คือ ตอนเหนือ ได้แก่ แม่น้ำชี ตอนล่าง ได้แก่ แม่น้ำมูล และมีแม่น้ำไหลผ่าน ทุ่งกุลาร้องไห้หลายสาขา ได้แก่ แม่น้ำมูล ลำน้ำพลับพลา ลำน้ำเสียวใหญ่ ลำน้ำเสียวน้อย ลำน้ำเตา ลำน้ำพังชู

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 อยู่ห่างจากตัวเมืองร้อยเอ็ดเป็นระยะทาง 52 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	มีอาณาเขตติดต่อกับเขตพื้นที่ศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 และ เขต 3
ทิศใต้	มีอาณาเขตติดต่อกับเขตพื้นที่ศึกษาสุรินทร์ เขต 2
ทิศตะวันออก	มีอาณาเขตติดต่อกับเขตพื้นที่ศึกษายโสธร เขต 1 และศรีสะเกษ เขต 2
ทิศตะวันตก	มีอาณาเขตติดต่อกับเขตพื้นที่ศึกษามหาสารคาม เขต 2 และบุรีรัมย์ เขต 4

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

พูนภัทรา พูลผล (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่ความเป็นพลเมืองโลก แนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย แนวคิดการบริหารงานวิชาการ 5 ด้านคือ 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การใช้

เทคโนโลยีทางการศึกษา แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) แนวคิด กระบวนการบริหารคุณภาพ PDCA และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการจากเอกสารด้วยการวิจัยเชิง ปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ของสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปี 2553 จำนวน 500 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อร่างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตรวจสอบและ ประเมินรูปแบบด้านความถูกต้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้กับโรงเรียนในต่างประเทศที่มี การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

วิทชัย รวาระรินทร์ (2554, หน้า 180) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อศึกษาเปรียบเทียบ สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็กของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและครู วิชาการ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร สถานศึกษา 80 คน ครูผู้สอน 202 คน และครูวิชาการ 80 คน รวมทั้งสิ้น 362 คน เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ .99 การเก็บรวบรวม ข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่าง 362 ชุด และได้รับคืนมา 362 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เปรียบเทียบระดับการ ปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูวิชาการ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ ทางเดียว (One Way ANOVA) สถิติที่ใช้ในการทดสอบ คือ F-test ผลการวิจัยพบว่า ระดับการ ปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูวิชาการในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการส่งเสริมชุมชน ให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการที่มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ ด้านการแนะแนว และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และครูวิชาการในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมคิด มานะคิด, สุวรรณ โชติสุกานต์และอรสา จรุงธรรม (2554, หน้า 59) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก และมีความคิดเห็นการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการเรียนการสอนในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า 1) ครูที่ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนขนาดเล็กมีความคิดเห็นการบริหารงาน ด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นการบริหารงาน ด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการเรียนการสอนในระดับมาก 2) ครูที่ปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยในภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็น การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการเรียนการสอนในระดับมาก 3) ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็น การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับมาก และมีความคิดเห็นการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการเรียนการสอนในระดับมาก และการเปรียบเทียบทัศนะของครูในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน ในทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน พบว่า ครูมีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันยกเว้น ขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาปริญญา เตชปญโญ (ปราบชมพู) (2556) การบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการจัดการ เรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม ทางการเรียนการสอน และด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น พบว่า มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียน

การสอน ด้าน สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3. ปัญหาการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร พบว่า การวิเคราะห์ทำแผนในการจัดการเรียนการสอน และการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนยังต้องปรับปรุงและยังต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้ มีความสามารถในการผลิตสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยบุคลากรผู้ชำนาญในการใช้สื่อการเรียนการสอนน้อยกับบางรายวิชาที่สอนอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและความรู้ความเข้าใจไม่พร้อมในเรื่องการวัดผลและประเมินผลตามสาระการเรียนรู้ขาดการประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียน

ข้อเสนอแนะ ในการบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ควรจัดหาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ทำแผนในการจัดการเรียน การสอนและบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการผลิตสื่อและใช้สื่อการเรียนการสอน จัดบรรยากาศห้องเรียนให้เหมาะสมกับบางรายวิชาที่สอนจัดหาอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เพียงพอจัดหาบุคลากรผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวัดและประเมินผลตามสาระการเรียนรู้ประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนเพื่อตรวจสอบความพร้อมผู้เรียนและความก้าวหน้า

วรรณกร เรือกิจ สุพัฒนา หอมบุปผา (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีแนวทางดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ควรศึกษาและวิเคราะห์ผลการประเมินหลักสูตร นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โรงเรียนที่มีแนวทางปฏิบัติ ที่ดีด้านการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตร สถานศึกษา ข้อมูลสารสนเทศ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน 3) ด้านการนิเทศภายใน ควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนิเทศภายในให้กับครู และพัฒนากระบวนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ เหมาะสมกับสถานศึกษา 4) ด้านการวัดและประเมินผล ควรกำหนดนโยบายการวัดผลและประเมินผล พร้อมจัดทำ เอกสาร หนังสือ ระเบียบการวัดผลและประเมินผล จัดประชุมเชิงปฏิบัติการและสนับสนุนให้ครูนำวิธีการและ เครื่องมือการวัดมาใช้อย่างหลากหลาย 5) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี จัดประชุมผู้มีส่วนได้เสียในการประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชเวรณี เตชวณโณ (รุ่งเรือง) (2558) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย เรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามแนวไตรสิกขาในโรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร สภาพแวดล้อมโรงเรียนสะอาดร่มรื่นเป็นธรรมชาติ เงียบสงบเอื้อต่อการเรียนการสอน ปัญหา คือ บุคลากรมีประสบการณ์ในการสอนตามหลักไตรสิกขาที่แตกต่างกัน รูปแบบ วิธีการสอน ของแต่ละคนจึงไม่เหมือนกัน โดยมีข้อเสนอแนะให้ฝึกอบรมไตรสิกขาแก่บุคลากร โดยเน้นที่การ ปฏิบัติจริงและจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ขณะที่โรงเรียนจัดบรรยากาศ และปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรทั้งนักเรียน ครูและ ผู้ปกครอง ปัญหา คือ ครูและผู้บริหารมีความ เป็นแบบอย่างที่ดีในโรงเรียนแต่ขาดการประสานสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนในลักษณะที่เป็นโรงเรียนวิถี พุทธโดยเสนอแนะให้นำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมของวัดและชุมชนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และเจตคติ ที่ดีต่อกัน สำหรับด้านผลผลิตนั้นโรงเรียนจัดกิจกรรม การพัฒนาศีล สมาธิและปัญญาอยู่เสมอส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน ปัญหา คือ ยังไม่มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมการพัฒนา นักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยเสนอแนะให้สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ส่วนด้านผลกระทบ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนของตนได้อย่างมีความสุข สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน มีความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับผู้บริหารมีความจริงจังในการทำงาน ปัญหา คือ ครูมีลักษณะและทัศนคติที่ต่างกันในการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา โดยเสนอแนะว่าควรมีการอบรมบุคลากรในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธธรรมเพื่อให้ครูมีทัศนคติที่ตรงกัน โรงเรียนส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ปัญหา คือ ในโรงเรียนมีความเป็นแบบอย่างที่ดีแต่ขาดการประสานสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งสอดคล้องกับของ สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของครูและผู้บริหาร โดยเสนอให้จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรระหว่างครู ผู้บริหาร นักเรียนและ ชุมชน นักเรียนมีความเชื่อมั่น ในผลการกระทำความดี จากการจัดกิจกรรมการพัฒนา ศีล สมาธิและปัญญาของโรงเรียนอย่าง สม่าเสมอ ข้อเสนอแนะให้ส่งเสริมการ ฝึกสมาธิ เจริญปัญญาในชุมชนด้วย นักเรียนมีความเห็น สอดคล้องกับผลผลิต คือ เห็นผลดีของการกระทำความดีของตน ซึ่งปัญหา คือ การดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขายังขาดความร่วมมืออย่างจริงจังจากชุมชน เนื่องจากผู้ปกครองยังไม่ เข้าใจหลักการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา ควรประสานความ ร่วมมือในการดำเนินงาน จัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาอย่างจริงจังจากชุมชน และทำความเข้าใจแก่ ผู้ปกครองในด้านการ ดำเนินงานจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

พระธรรมา จินณจาโร (คัมภีร์) (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา กระบวนการบริหารจัดการศึกษาประกอบด้วยภาระงาน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านบริหารงานบุคคล 3) ด้านการบริหารกิจการนักเรียน 4) ด้านงานธุรการ 5) ด้านความสัมพันธ์ชุมชน ผลการวิจัย พบว่า

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา อำเภอป่าสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารการจัดการศึกษามี 3 ทฤษฎี คือ 1) ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ โดยจำแนกงานที่ผู้บริหารปฏิบัติ และแนวทางที่ทำให้การปฏิบัติงานแต่ละอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษาเชิงมนุษยสัมพันธ์ ที่ผู้บริหารการศึกษาต้องการการพัฒนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนเองกับคนอื่นในสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งอาจพัฒนาและปรับปรุงโดยการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนและบทบาทของผู้บริหาร ได้แก่ การเป็นทั้งผู้ริเริ่มผู้สนับสนุน ผู้ประสานงาน ผู้ให้คำแนะนำ การกระทำของคนอื่น รวมทั้งการยอมรับสติปัญญาของกลุ่ม 3) ทฤษฎีการบริหารการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเป็นการดูแลควบคุมการบริหารงานของสถาบันการศึกษา ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมิใช่เป็นไปในลักษณะของการดูแลควบคุมเท่านั้น ยังเป็นไปในลักษณะที่องค์การระดับบริหารของความสนับสนุนจากองค์การระดับสถาบันในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การขอการสนับสนุนทางการเงิน การตรากฎหมาย และการจัดหาบุคลากร

2. การศึกษาการบริหารจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา อำเภอป่าสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา ได้จัดการศึกษาเป็นรูปแบบคณะกรรมการ มีคณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารภายใน การจัดการศึกษาถือเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐานและคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา การบริหารจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยา เป็นกระบวนการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้ตามหลักไตรสิกขา เป็นการบริหารจัดการศึกษาโดยบูรณาการกระบวนการโรงเรียนการกุศลของวัดในพุทธศาสนา โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้หลักจริยธรรมที่สัมพันธ์ด้วยหลักสังคัม (ศีล) ความสงบสุข (สมาธิ) และให้นักเรียนมีความรู้ ใช้สติปัญญาที่รอบคอบ (ปัญญา) ซึ่งนักเรียนจะต้องลงปฏิบัติจริง การศึกษาเป็นเครื่องมือในการยกระดับจิตใจมนุษย์ สามารถเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยที่ดีให้กับมนุษย์ได้ รวมถึงปลูกฝังความคิดเรื่องการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ให้กับนักเรียนได้ จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงของมนุษย์ ซึ่งมีแนวคิดเบื้องต้นของการบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารจัดการศึกษาตามหลักไตรสิกขา

3. แนวทางการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนวัดชัยบอนวิทยาตามหลักไตรสิกขา พบว่าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ และความคิดริเริ่มที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ใช้หลักการบริหารตามหลักไตรสิกขา แบบมีส่วนร่วมและใช้ข้อมูลผลการประเมินหรือผลการวิจัยเป็นฐานการคิดทั้งด้านวิชาการและการจัดการศึกษา สามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้พร้อมรับการกระจายอำนาจ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนพึงพอใจผลการบริหาร ได้ส่งผลที่ดีเนื่องด้วย 1) สร้างปัจจัยแห่งสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นถูกต้องด้วยมีทรัพยากรทางการบริหารโรงเรียนใน ทุก ๆ ด้าน 2) กระบวนการฝึกตามหลักของไตรสิกขา คือ การเรียนการสอนโดยใช้ไตรสิกขา การสร้างบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) วัดและประเมินผลการใช้ไตรสิกขาในการบริหารจัดการศึกษา คือ ผู้เรียนได้มีการพัฒนา ทางด้านกาย ทางด้านศีล ทางด้านจิตใจ ทางด้านปัญญา เมื่อบุคคลมีความคิดความเชื่อที่ถูกต้องหรือมีสัมมาทิฐิแล้ว บุคคลก็พร้อมที่จะพัฒนาตนเองไปในขั้นศึกษา การพัฒนาในขั้นศึกษานี้ทางพระพุทธศาสนาจัดวางเป็นหลักเรียกว่าไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ที่ทำให้บุคคลพัฒนาอย่างมีบูรณาการ และให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีคุณภาพ

วิสูตร ชลนินี (2558) ได้วิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยดังนี้

1. กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ เป็นกลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน คือ (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ (4) การประเมินผลโดยใช้หลักภาวิตตะ 4 กลยุทธ์ดังกล่าว กำหนดโดยการสังเคราะห์ความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จากกลุ่มสนทนาและจากการ สัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ

2. ผลการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของ โรงเรียนบ้านสะพานสี่ ข้อมูลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพชี้แสดงว่า นักเรียนของโรงเรียนบ้านสะพานสี่มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก่อนที่ทางโรงเรียนบ้านสะพานสี่จะมีการดำเนินกลยุทธ์ ดังกล่าว คุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

สุทธิรา เกษมราษฎร์ (2559, หน้า ค) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน

2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ ประสพการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นพรัตน์ ขำนาญพิช (2559, หน้า ค) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านการวัดผลประเมินและเทียบโอนผลการเรียน ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอลอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตามเพศและประสพการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สุทัชชา พิมพ์เนา (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม มีหลักสูตรที่ กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา และสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักไตรสิกขา มีวิธีการสอนที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีการใช้สื่อที่สอดคล้องและเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน ด้าน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้นักเรียนได้เรียนรู้นอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการวัดและประเมินผล มีการวัด ประเมินผลครอบคลุมสภาพจริงตามหลักไตรสิกขา ทั้งภาคทฤษฎี

และภาคปฏิบัติ ด้านแนวทางและข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ควรจัดให้การฝึกอบรมไตรสิกขาแก่บุคลากร โดยเน้นที่การปฏิบัติจริงและจัดทำคู่มือการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา 2) ควรนำนักเรียนร่วมทำกิจกรรมของวัดและชุมชนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และมีเจตคติที่ดีต่อกันระหว่าง โรงเรียน และชุมชน 3) ควรส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อสร้างความร่วมมือ ระหว่างชุมชน และผู้ปกครอง 4) ควรมีการอบรมบุคลากรในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวพุทธธรรมเพื่อให้ครูมีทัศนคติที่ตรงกัน 5) ควรจัดให้มีกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการเป็นกัลยาณมิตร ระหว่างครู ผู้บริหาร นักเรียนและชุมชน 6) ควรส่งเสริมการฝึกสมาธิ เจริญปัญญาในชุมชนด้วย 7) ควรประสานความร่วมมือในการดำเนินงานจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาอย่างจริงจังจากชุมชน และทำความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในด้านการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จอยซ์ (Joyce, 1992) ได้วิจัยหาเหตุผลของผู้ปกครองที่เลือกโรงเรียนชั้นประถมศึกษา ของรัฐระหว่าง 2 รัฐ โดยกลุ่มผู้ปกครอง 2 กลุ่มของโรงเรียน Steubenville Public School ใน Ohio และ St. Paul Public School ใน Minnesota สรุปความเห็นที่เหมือนกันมากในการเลือก โรงเรียนมี 8 ข้อ ดังนี้ คุณภาพครู ระเบียบของโรงเรียน วินัยของโรงเรียน หลักสูตรพิเศษ จริยธรรม ของครู การประเมินความสามารถของครู ความรับผิดชอบของโรงเรียนและมีแนวการสอนหลากหลาย

คาลวิน โอเวน เรย์ (Calvin. Owens Ray, 1993) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ของ ครูในเรื่องบทบาทและผลของการศึกษาจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ ส่งผลต่อการรับรู้ของครูคือ สภาพที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในการสอน การได้รับการอบรมเทคนิคการ สอนจริยธรรมและความเคร่งครัดในการปฏิบัติทางศาสนาของครู ซึ่งครูที่มีความเคร่งครัดทางศาสนา ต่ำจะมีการหลีกเลี่ยงต่อการสอนจริยธรรมในห้องเรียน และยังพบว่าครูที่มีประสบการณ์สอนระหว่าง 11 – 15 ปี มีความเชื่อว่าในโรงเรียนต้องสอนจริยธรรมและค่านิยมแก่ผู้เรียนอย่างเพียงพอ

บาร์นส์ (Barnes, 1995, pp. 315 – A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้นโดย อุดมคติแล้ว ผู้ปกครองต้องการมีบทบาทที่โรงเรียนหรือในชั้นเรียน ซึ่งแม้ว่าจริงๆ แล้ว การมีส่วนร่วม นั้นจะไม่ใช่ไปตามอุดมคติก็ตาม นอกจากนี้พบว่าผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่นๆที่เกี่ยวข้อง กับโรงเรียน การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า บิดามารดาชาวอเมริกัน-แอฟริกันต้องการมีสิทธิ์เกี่ยวกับการเรียน การสอนของบุตรหลานของตน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บิดามารดาชาวอเมริกัน-แอฟริกัน เห็นคุณค่าของ การศึกษา และเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษา และวัฒนธรรมของ ผู้ปกครองด้วย

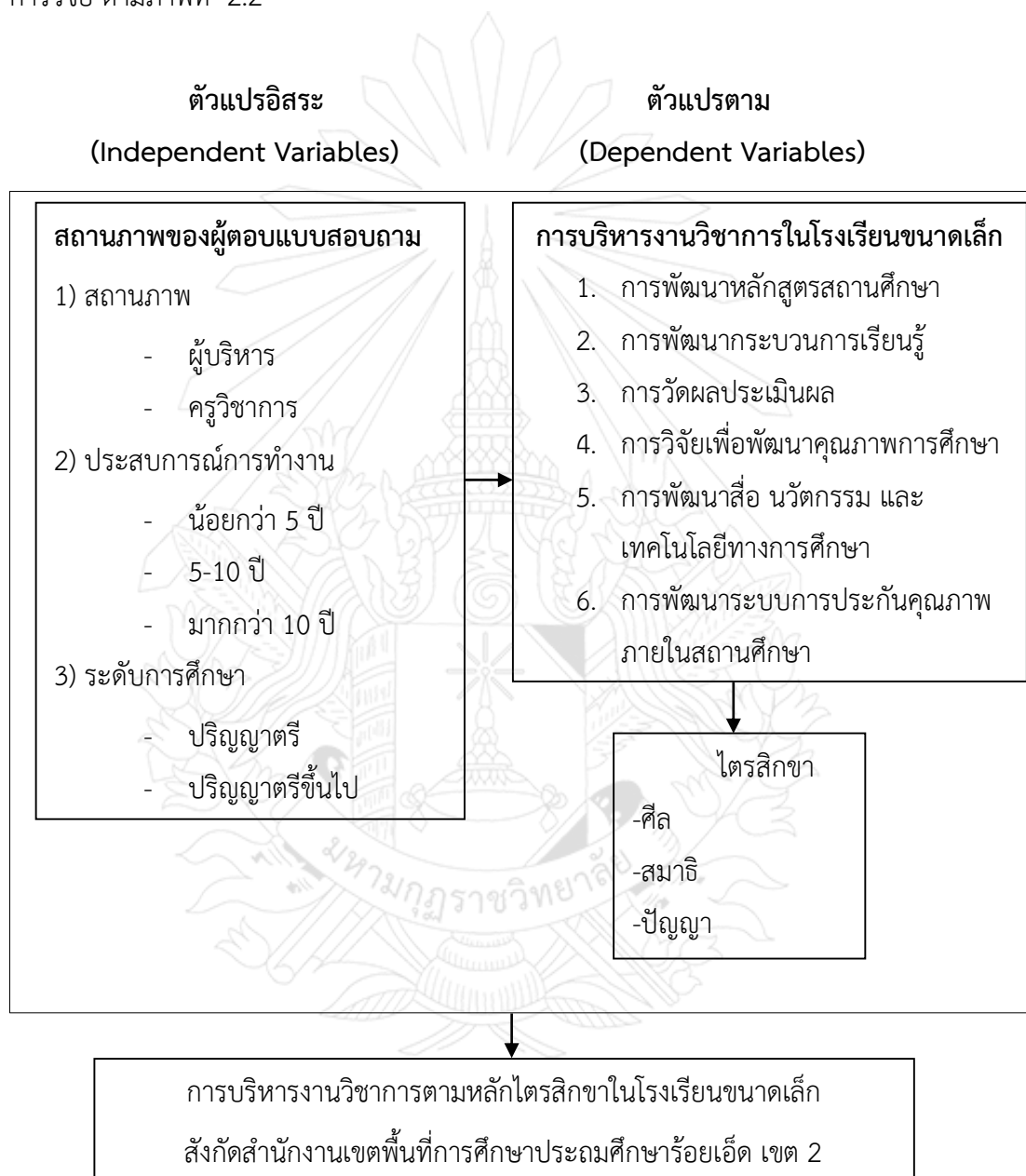
ดร.จีน วัตสัน (Jean Watson, 1996) ได้ศึกษาเรื่อง มโนทัศน์ทางจริยธรรมและจริยศึกษาของครู โดยศึกษาครู จำนวน 90 คน จาก 57 โรงเรียน เครื่องมือ คือแบบสัมภาษณ์และให้คะแนนตามแนวทางของ Kohlberg ผลการวิจัยพบว่า มีครูเพียงร้อยละ 59 ที่มีระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอยู่ในระดับ 3 และ 4 โดยครูสตรีที่สอนวิทยาศาสตร์ และครูที่เคร่งเครียดต่อระเบียบวินัย ได้คะแนนต่ำกว่าครูประเภทอื่นๆ โดยส่วนใหญ่แล้วครูยังมีความคิดสับสนและให้ความสำคัญเพียงเล็กน้อยต่อจริยธรรม จึงสมควรมีการปรับปรุงเรื่องการตระหนักในความสำคัญของจริยศึกษา รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตรโดยเร่งด่วน

ลาเนียร์ (Laurion SP, 2003) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียน ชั้นที่ 11 และ 12 ในโรงเรียนชนบท โดยมีแนวคิดที่ว่า เด็กผู้เรียนในชนบทได้รับการอบรมให้คิด และปฏิบัติตามต่อๆ กันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การทดลองได้แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มควบคุมให้ได้รับการฝึกให้คำแนะนำและจัดประสบการณ์สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ประกอบด้วยผู้เรียนในโรงเรียนระดับกลางจนถึงระดับสูงสุด ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ในสถานศึกษาทำให้ทราบแนวทางในการบริหารที่จะนำไปใช้ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการนำหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เข้ามาบูรณาการ ทำให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปด้วยความเจริญงอกงามในลักษณะของความดีงาม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีสติในการทำงาน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2.7 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิดการบริหารงานวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูวิชาการ จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 224 คน และครูวิชาการ จำนวน 224 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 224 โรงเรียน รวมจำนวน 448 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970, อ้างถึงใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 105 คน ครูวิชาการ จำนวน 105 คน ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 210 คน ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

ตารางที่ 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาด โรงเรียน	จำนวนโรงเรียน		ผู้บริหาร		ครูวิชาการ		รวมกลุ่ม ตัวอย่าง
	หน่วย โรงเรียน ประชากร	หน่วย กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	
ขนาดเล็ก	224	105	224	105	224	105	210

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำนวน 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผล
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ตามลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้กำหนดค่าคะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนในแต่ละข้อคำถาม ดังนี้

ระดับ	5	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
ระดับ	4	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
ระดับ	3	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
ระดับ	2	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
ระดับ	1	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผล
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดจากรายของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)
3. ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นมาด้วยตัวผู้วิจัยเองและนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย
4. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1) พระครูชัยรัตนกร ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวิอาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และ 3) นายสมบูรณ์ ศรีวงษ์ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสีโหล่นวิทยา เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามแต่ละข้อ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of Consistency) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
8. นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.94
9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้อำนวยการใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง
3. การเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้ดำเนินการด้วยตนเองได้รับแบบสอบถาม กลับคืนมาทั้งหมด 210 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปโดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)
2. วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	มากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	มาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	ปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	น้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับ	น้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา โดยการทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples) และประสพการณ์ในการทำงาน (F-test)

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

5. วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

1.1 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC : Index of Consistency) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ความถี่ (Frequency)

2.2 ร้อยละ (Percentage)

2.3 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา โดยการทดสอบที (t – test แบบ Independent Samples)

3.2 เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสพการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมายของข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
F	แทน	ค่าที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ F
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum o Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean of Square)
df	แทน	ขั้นของความอิสระ (Degree of Freedom)
P	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ทำให้ยอมรับสมมติฐาน
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในแต่ละด้าน และโดยรวม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา จำนวน 210 คน ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละสถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลสถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหาร	105	50
2. ครูวิชาการ	105	50
รวม	210	100.00
ระดับการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	70	33.3
2. ปริญญาตรี ขึ้นไป	140	66.7
รวม	210	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1. น้อยกว่า 5 ปี	44	21
2. 5 ปี – 10 ปี	78	37.1
3. มากกว่า 10 ปี	88	41.9
รวม	210	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า สถานภาพพื้นฐานของผู้บริหารและครูวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีผู้บริหาร จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ครูวิชาการ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ปริญญาตรี ขึ้นไป จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 ปี-10 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 มากกว่า 10 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 41.9

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ในแต่ละด้านและโดยรวม

ตารางที่ 4.2 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม

สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.30	0.61	มาก	4
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.34	0.61	มาก	3
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.39	0.60	มาก	2
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.14	0.68	มาก	6
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.27	0.65	มาก	5
6. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.41	0.53	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.30	0.61	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.30, S.D.=0.61) เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (\bar{X} =4.41, S.D.=0.53) ด้านการวัดผลประเมินผล (\bar{X} =4.39, S.D.=0.60) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (\bar{X} =4.34, S.D.=0.61) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (\bar{X} =4.30, S.D.=0.61) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา (\bar{X} =4.27, S.D.=0.65) และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (\bar{X} =4.14, S.D.=0.68)

ตารางที่ 4.3 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษา

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ อย่างสอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ปกครองตลอดจนชุมชนและสังคม	4.29	0.59	มาก	5
2. ผู้บริหารนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตร อย่างเหมาะสม	4.35	0.47	มาก	3
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และ สังคม มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร	4.15	0.61	มาก	7
4. สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรโดยมีการ บูรณาการเนื้อหาสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนเหมาะสม	4.19	0.64	มาก	6
5. สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการใช้ หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียน	4.39	0.60	มาก	2
6. สถานศึกษากำหนดสมรรถนะสำคัญของ ผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ใน หลักสูตรสถานศึกษา	4.63	0.69	มาก	1
7. สถานศึกษามีการทดลองใช้หลักสูตร สถานศึกษา ก่อนใช้งานจริง	4.09	0.71	มาก	8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
8. สถานศึกษามีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้ หลักสูตรพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร	4.33	0.64	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.30	0.61	มาก	-

จากตารางที่ 4.3 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D.=0.61) เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษา กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.63$, S.D.=0.69) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D.=0.60) ผู้บริหารนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.35$, S.D.=0.47) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษา กำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.09$, S.D.=0.71)

ตารางที่ 4.4 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.30	0.70	มาก	6
2. สถานศึกษาเชิญวิทยากร (ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส) ผู้มีภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา สอนนักเรียนสม่ำเสมอ	4.08	0.68	มาก	8
3. สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนอย่างมีความสุข	4.50	0.50	มาก	2
4. ครูผู้สอนใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย	4.36	0.59	มาก	3
5. สถานศึกษามีการจัดให้นักเรียนไปเรียนที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง	4.22	0.56	มาก	7
6. ผู้บริหารมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงครอบคลุมตามหลักไตรสิกขา	4.36	0.59	มาก	3
7. ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	4.62	0.60	มาก	1
8. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมบริหารจัดการเจริญปัญญาในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน	4.32	0.72	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.34	0.61	มาก	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D.=0.61) เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.62$, S.D.=0.60) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนอย่างมีความสุข ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=0.50) ครูผู้สอนใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.59) ผู้บริหารมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงครอบคลุมตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X} = 4.36$, S.D.=0.59) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาเชิญวิทยากร (ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส) ผู้มีภูมิปัญญาทางพุทธศาสนา สอนนักเรียนสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.08$, S.D.=0.68)

ตารางที่ 4.5 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินผล

ด้านการวัดผลประเมินผล	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สถานศึกษากำหนดระเบียบหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลการประเมินผลการเรียน อย่างเหมาะสม	4.35	0.71	มาก	5
2. ครูมีการซ่อมเสริม และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน	4.36	0.48	มาก	4
3. สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบ ผลการเรียน และพัฒนาการเรียนการสอน	4.39	0.49	มาก	3
4. ครูมีการดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	4.52	0.61	มากที่สุด	1
5. สถานศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.46	0.61	มาก	2
6. สถานศึกษามีวิธีออกหลักฐานแสดงการจบการศึกษาที่มีมาตรฐาน	4.31	0.69	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.39	0.60	มาก	-

จากตารางที่ 4.5 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D.=0.60) เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=0.61) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.46$, S.D.=0.61) สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบ ผลการเรียน และพัฒนาการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.39$, S.D.=0.49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีวิธีออกหลักฐานแสดงการจบการศึกษาที่มีมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.31$, S.D.=0.69)

ตารางที่ 4.6 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครูและนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อชุมชนและสังคม	4.36	0.69	มาก	1
2. สถานศึกษามีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้สอน	4.33	0.58	มาก	2
3. สถานศึกษาประสานความร่วมมือจาก ผู้ปกครอง ในการศึกษาวิเคราะห์วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน	4.09	0.57	มาก	4
4. ผู้บริหารมีการนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการบริหาร จัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา	4.18	0.74	มาก	3
5. ผู้บริหารมีการบริหารจัดการ ครูให้ทำวิจัยเพื่อพัฒนา และแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล	4.07	0.77	มาก	5
6. สถานศึกษาพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้จาก การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.96	0.68	มาก	7
7. สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัย กระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียน	4.02	0.69	มาก	6
8. สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัย กระบวนการจัดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน	4.18	0.74	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.14	0.68	มาก	-

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.68) เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครูและนำเอาผลการ ศึกษาวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อชุมชนและสังคม ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.69) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้สอน ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.58) ผู้บริหารมีการนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.74) สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัย กระบวนการจัดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.74) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้จาก การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.68)

ตารางที่ 4.7 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สถานศึกษามีห้องสมุดที่ประกอบด้วย ศูนย์สื่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา	4.03	0.76	มาก	7
2. สถานศึกษาจัดทำระบบสารสนเทศการเรียนรู้	4.12	0.77	มาก	6
3. สถานศึกษาจัดให้ผู้สอน จัดทำสื่อการสอนที่มีคุณภาพ	4.36	0.66	มาก	2
4. สถานศึกษาจัดทำทะเบียนสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน	4.30	0.52	มาก	5
5. สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลคุณภาพสื่อการสอน	4.47	0.58	มาก	1
6. สถานศึกษาจัดทำทะเบียนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ	4.31	0.71	มาก	4
7. สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อนักเรียนและสามารถเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้สำหรับสืบค้น	4.32	0.61	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.27	0.65	มาก	-

จากตารางที่ 4.7 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$, S.D.=0.65) เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลคุณภาพสื่อการสอน ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.58) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาจัดให้ผู้สอน จัดทำสื่อการสอนที่มีคุณภาพ ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.66) สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อนักเรียนและสามารถเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้สำหรับสืบค้น ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.61) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีห้องสมุดที่ประกอบด้วยศูนย์สื่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.76)

ตารางที่ 4.8 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
1. สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายวิสัยทัศน์พันธกิจการพัฒนาของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชนและสังคมได้รับรู้	4.41	0.60	มาก	5
2. สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน	4.44	0.49	มาก	3
3. สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชนและสังคม	4.46	0.57	มาก	2
4. สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ	4.30	0.61	มาก	7
5. ผู้บริหารมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ	4.37	0.48	มาก	6

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.		
6. ผู้บริหารมีการกำหนดระบบและกลไก การประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือ ปฏิบัติร่วมกัน	4.42	0.49	มาก	4
7. สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้าง ความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	4.50	0.50	มาก	1
รวมเฉลี่ย	4.41	0.53	มาก	-

จากตารางที่ 4.8 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.53) เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.50) รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชนและสังคม ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.57) มีสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.49) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.61)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา

ตารางที่ 4.9 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ

สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา	ผู้บริหาร (n = 105)		ครูวิชาการ (n = 105)		t	P - value
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.29	0.44	4.31	0.46	0.32	0.74
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.33	0.41	4.35	0.42	0.20	0.83
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.34	0.46	4.44	0.45	1.63	0.10
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	4.12	0.50	4.17	0.54	0.69	0.48
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.25	0.42	4.29	0.46	0.71	0.47
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	4.40	0.36	4.42	0.38	0.34	0.73
โดยรวม	4.28	0.43	4.32	0.45	0.70	0.47

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา	ปริญญาตรี (n = 70)		ปริญญาตรีขึ้นไป (n = 140)		t	P - value
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
	1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.26	0.43	4.32		
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.32	0.45	4.35	0.42	0.57	0.56
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.38	0.46	4.40	0.46	0.26	0.79
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	4.14	0.52	4.14	0.52	0.06	0.95
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.26	0.45	4.28	0.44	0.31	0.75
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	4.40	0.36	4.41	0.37	0.22	0.82
โดยรวม	4.29	0.44	4.31	0.44	0.44	0.65

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลัก
ไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ร้อยเอ็ด เขต 2 ตามประสบการณ์ในการทำงาน

สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา	ประสบการณ์ในการทำงาน					
	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.43	0.38	4.47	0.43	4.07	0.41
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.50	0.25	4.44	0.47	4.18	0.38
3. ด้านการวัดผลประเมินผล	4.65	0.23	4.72	0.25	3.97	0.33
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา	4.35	0.53	4.37	0.49	3.83	0.35
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษา	4.44	0.33	4.48	0.45	4.00	0.31
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	4.62	0.26	4.58	0.39	4.15	0.22
โดยรวม	4.49	0.34	4.50	0.44	4.04	0.25

จากตารางที่ 4.11 สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

1. ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.29) เมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.23) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.26) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.53)

2. ประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปี – 10 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.39) เมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.25) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.39) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.49)

3. ประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 10 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.25) เมื่อเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.38) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.22) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.35)

ตารางที่ 4.12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลัก
ไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

การบริหารงาน วิชาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P – value
1. ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	7.623	2	3.811	22.232*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	35.486	207	0.171		
	รวม	43.109	209			
2. ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	4.204	2	2.102	13.118*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	33.172	207	0.160		
	รวม	37.376	209			
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	26.658	2	13.329	157.644*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	17.502	207	0.085		
	รวม	44.160	209			
4. ด้านการวิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพ การศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	14.532	2	7.266	35.401*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	42.486	207	0.205		
	รวม	57.018	209			

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

การบริหารงาน วิชาการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P – value
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการ ศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	11.496	2	5.748	40.223*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	29.581	207	0.143		
	รวม	41.077	209			
6. การพัฒนาระบบการ ประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	9.933	2	4.967	53.581*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	19.187	207	0.093		
	รวม	29.120	209			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	10.865	2	5.432	52.698*	0.000*
	ภายในกลุ่ม	21.338	207	0.103		
	รวม	32.203	209			

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe') ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.13 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
	$\bar{X} = 4.43$	$\bar{X} = 4.47$	$\bar{X} = 4.07$
น้อยกว่า 5 ปี	-	-	0.359*
5-10 ปี	-	-	0.399*
มากกว่า 10 ปี	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปี และ 5-10 ปี กับ มากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
	$\bar{X} = 4.50$	$\bar{X} = 4.44$	$\bar{X} = 4.18$
น้อยกว่า 5 ปี	-	-	0.319*
5-10 ปี	-	-	0.263*
มากกว่า 10 ปี	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปี และ 5-10 ปี กับ มากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการวัดผลประเมินผล

3. ด้านการวัดผลประเมินผล	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
	$\bar{X} = 4.65$	$\bar{X} = 4.72$	$\bar{X} = 3.97$
น้อยกว่า 5 ปี	-	-	0.676*
5-10 ปี	-	-	0.745*
มากกว่า 10 ปี	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวัดผลประเมินผล ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปี และ 5-10 ปี กับ มากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.16 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี	5-10 ปี	มากกว่า 10 ปี
	$\bar{X} = 4.35$	$\bar{X} = 4.37$	$\bar{X} = 3.83$
น้อยกว่า 5 ปี	-	-	0.517*
5-10 ปี	-	-	0.541*
มากกว่า 10 ปี	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.16 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปี และ 5-10 ปี กับ มากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.17 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe') การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี $\bar{X} = 4.44$	5-10 ปี $\bar{X} = 4.48$	มากกว่า 10 ปี $\bar{X} = 4.00$
น้อยกว่า 5 ปี	-	-	0.444*
5-10 ปี	-	-	0.489*
มากกว่า 10 ปี	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.17 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปี และ 5-10 ปี กับ มากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.18 การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe') การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

6. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี $\bar{X} = 4.62$	5-10 ปี $\bar{X} = 4.58$	มากกว่า 10 ปี $\bar{X} = 4.15$
น้อยกว่า 5 ปี	-	-	0.470*
5-10 ปี	-	-	0.421*
มากกว่า 10 ปี	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.18 พบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ มากกว่า 10 ปี และ 5-10 ปี กับ มากกว่า 10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้ตอบแบบสอบถามได้เพิ่มเติมปัญหาของข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาปรากฏผลดังต่อไปนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรการพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวัง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ และต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและความต้องการของสังคมและชุมชน องค์ประกอบแรกที่สำคัญคือ การดำเนินงานของหลักสูตร ซึ่งต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนที่สองคือ การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของชุมชนด้วย และในส่วนของการนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตรนั้นต้องหาข้อสรุป และแก้ไขข้อที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้สามารถพัฒนาทั้งตนเองและสังคมต่อไป

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาตนเองในทุกด้าน อาทิ เช่น การจัดกิจกรรมภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนการสอนที่ถูกต้องทุกกระบวนการ เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะต้องทำให้ครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้นั้นไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และทบทวนแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี จากการประเมินผลและสรุปผลแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำสิ่งที่เป็นประโยชน์มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครูวิชาการควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และนำผลการวิจัยมาปรับใช้เพื่อแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามหลักการของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรมีการสำรวจและปรับปรุงสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียนในทางปฏิบัติ อีกทั้งควรพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อสภาพนักเรียนในปัจจุบัน

6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงและนำผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องแก้ไขมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผล
- 5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษากำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ทุกภาคเรียน ผู้บริหารนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา ก่อนใช้งานจริง

1.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนอย่างมีความสุข ครูผู้สอนใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย ผู้บริหารมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงครอบคลุมตามหลักไตรสิกขา (ศีล) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาเชิญวิทยากร (ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส) ผู้มีภูมิปัญญาทางพุทธศาสนาสอนนักเรียนสม่ำเสมอ

1.3 ด้านการวัดผลประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบ ผลการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีวิธีออกหลักฐานแสดงการจบการศึกษาที่มีมาตรฐาน

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครู และนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อชุมชนและสังคม รองลงมาได้แก่ สถานศึกษามีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้สอน ผู้บริหารมีการนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้จาก การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลคุณภาพสื่อการสอน รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาจัดให้ผู้สอน จัดทำสื่อการสอนที่มีคุณภาพ สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อนักเรียนและสามารถเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้สำหรับสืบค้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีห้องสมุดที่ประกอบด้วยศูนย์สื่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา

1.6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รองลงมาได้แก่ สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชนและสังคม มีสถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผู้ตอบแบบสอบถามได้เพิ่มเติมปัญหาของข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาปรากฏผลดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารควรการพัฒนาหลักสูตรจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่คาดหวัง ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งระดับชาติ ชุมชน ครอบครัว และบุคคลต้องร่วมรับผิดชอบ และต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและความต้องการของสังคมและชุมชน องค์ประกอบแรกที่สำคัญคือ การดำเนินงานของหลักสูตร ซึ่งต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนที่สองคือ การจัดเนื้อหาและประสบการณ์ ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับชุมชนและความต้องการของชุมชนด้วย และในส่วนของ การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินผลหลักสูตรนั้นต้องหาข้อสรุป และแก้ไขข้อที่เป็นปัญหาหรืออุปสรรค ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาเยาวชนของชาติให้สามารถพัฒนาทั้งตนเองและสังคมต่อไป

3.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ผู้บริหารควรได้รับการพัฒนาตนเองในทุกด้าน อาทิเช่น การจัดกิจกรรมภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเรียนการสอนที่ถูกต้องทุกกระบวนการ เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะต้องทำให้ครูผู้สอนสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้นั้นไปสู่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 ด้านการวัดผลประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และทบทวนแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี จากการประเมินผลและสรุปผลแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อนำสิ่งที่ประโยชน์มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อการจัดการศึกษาต่อไป

3.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและครูวิชาการควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และนำผลการวิจัยมาปรับใช้เพื่อแก้ไขและปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามหลักการของการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.5 ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ผู้บริหารควรมีการสำรวจและปรับปรุงสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อนักเรียนในทางปฏิบัติ อีกทั้งควรพัฒนาสื่อ และนวัตกรรมที่สามารถตอบสนองต่อสภาพนักเรียนในปัจจุบัน

3.6 ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการปรับปรุงและนำผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องแก้ไขมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 มีผลการวิจัยบางประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใดก็ตาม มาตรฐาน และคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา การบริหารงานวิชาการ ในยุคปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนมีโอกาสในการตัดสินใจมากขึ้นทั้งนี้เป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจทางการศึกษาที่ให้สถานศึกษารับผิดชอบการบริหารงานวิชาการโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่สถานศึกษาจะต้องปรับตัวอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จะต้องรู้ เข้าใจ และมีทักษะเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพรัตน์ ชำนาญพิช (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอขลุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สำหรับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นหลักไตรสิกขา จึงเป็นหลักการบริหารที่ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถนำมาเป็นแนวทางในการทำงานได้เป็นอย่างดีด้วยปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตรนอกจากนั้นแล้วยังส่งผลถึงการประพุดิตนที่เป็นแบบอย่างที่ดีแก่อีกด้วยและส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ทำให้จัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่เอื้อต่อการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องตามหลักไตรสิกขาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่หลากหลาย ฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้สร้างทักษะประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียน การพิจารณาคุณภาพของโรงเรียนต้องอาศัยงานทางด้านวิชาการของโรงเรียนโดยพิจารณาวิธีการและผลผลิตของระบบงานวิชาการอันได้แก่ วิธีการสอนของครู การบริหารงานวิชาการ ผลสำเร็จของครูทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ วิสูตร ชลนิธิ (2558) กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการวิจัย พบว่า ผลการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ ข้อมูลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพชี้แสดงว่า นักเรียนของโรงเรียนบ้านสะพานสี่มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาใน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก่อนที่ทางโรงเรียนบ้านสะพานสี่จะมีการดำเนินกลยุทธ์ ดังกล่าว คุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ และระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวคิดของบุคลากรในสถานภาพที่ต่างกันแต่ในเรื่องการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นที่ไม่ต่างกัน เพราะเป็นจุดมุ่งเน้นการบริหารที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมุ่งที่จะนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบด้วยการจัดการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา ให้ครูทุกคนช่วยกันดูแล และให้ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาเป็นผู้ประสานงานดูแลการ ฝึกอบรม สอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2554) ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ (1) การวิเคราะห์สถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกหน่วยงาน (2) การวางแผนกลยุทธ์ด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์และตัวชี้วัด (3) การดำเนินกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ (4) การประเมินผลกลยุทธ์ในการประยุกต์ใช้กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ โจน มา เควส (Joan Marques) และซาตินเดอร์ ธิมา (Marques, Joan and Satinder Dhiman, 2009) ที่ยืนยันว่าผู้เข้ารับการฝึกสมาธิ จะมีสมาธิและสำนึก หรือสติสัมปชัญญะ (Consciousness) ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ การตัดสินใจ และการเลือกประพฤติปฏิบัติใน สิ่งที่ชอบที่ควรมากขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ยังแสดงว่าผู้รับการอบรมสมาธิมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น และลดความขัดแย้งกับเพื่อนนักเรียน ตลอดจนมีความเมตตากรุณามากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่า สมาธิทำให้ผู้อบรมสมาธิมีความคิดสร้างสรรค์ที่ดี ช่วยลดความขัดแย้งกับผู้อื่น มีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย และตระหนักว่าตนเองเป็นผู้หนึ่งที่จะต้องเป็นผู้มีส่วนรับผิดชอบต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของสรรพชีวิตทั้งหลายมากขึ้น (Marques, Joan and Satinder Dhiman, 2009) นอกจากนี้ผลการวิจัย ครั้งนี้ในประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจน ชนินท์-วิลค์ (Jane Schnidt-wilk, 2003) ที่ยืนยันว่า ผู้เข้ารับการอบรมสมาธิ มีการเรียนรู้ การพูด และการแสดงออกซึ่งพุทธิปัญญา (cognitive) ตลอดจนมีความรักผู้อื่น (affective) มากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

3. ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.5 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แนวคิดของบุคลากรในสถานภาพที่ต่างกันแต่ในเรื่องการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นที่ต่างกันเพราะแนวคิดประสบการณ์ในการทำงานมีผลต่อทัศนคติที่เปลี่ยนไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิรา เกษมราษฎร์ (2559, หน้า ง) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการศึกษา เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสามารถนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาการบริหารงานวิชาการและส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมดีขึ้น มีประสิทธิผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ดังนั้นหน่วยงานของรัฐและเอกชน ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรให้ความสนใจนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาของตน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม

2. สถานศึกษาโดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่เสี่ยงเต็มไปด้วยสื่อและสถานที่ที่จะชักนำเยาวชนไปในทางไม่ดี ควรสร้างเครือข่ายที่มีการร่วมมือกันอย่างแข็งขัน ระหว่าง บ้าน ชุมชน วัด โรงเรียน ตลอดจนองค์กร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านความประพฤติ

3. หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญ และส่งเสริมสื่อสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ควรมีการติดตามควบคุมสื่อที่ชั่วร้ายให้เกิดความรุนแรง และสื่อลามกอนาจารที่มีต่อเด็กและเยาวชนอย่างเฉียบขาด

4. ควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรที่เน้นเรื่องไตรสิกขาให้มากขึ้น ทั้งนี้ควรเปลี่ยนวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนในวิชาที่เกี่ยวกับไตรสิกขาโดยเน้นการประเมินผลการปฏิบัติมากกว่า การท่องจำความรู้หรือทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรมต่าง ๆ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากลยุทธ์การพัฒนางานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีบริบทแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับบริบทหรือสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน
2. ควรศึกษาบทบาทการสร้างระบบบริหารงานตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและสามารถสะท้อนระบบบริหารงานตามหลักไตรสิกขาตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 เพื่อนำไปสู่ระบบการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้หน่วยงานได้นำไปใช้ในการวางแผน และดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

1) หนังสือ

- กมล ภูประเสริฐ. (2546). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2550). *แนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: ที. เอส.บี. โปรดักส์.
- _____. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2555). *การบริหารวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เสริมสินพีรเพรสซีเอสเอ็ม.
- _____. (2547). *หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2561). *มือหลักสูตรการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด โดยใช้โครงงานเป็นฐาน วิชาสังคมศึกษา เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*.
- ก่องแก้ว เจริญอักษร. (2542). *กลวิธีสอนสังคมศึกษา: รวมบทความ*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ.
- จันทรานี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี: บุ๊คพอยท์.
- บรรเจิดพร รัตนพันธุ์. (2547). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: อุษาการพิมพ์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2559). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). *ทิศทางการศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2550). *ธรรมนุญชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระพุทโธชาจารย์. (2538). *ธรรมบทภาค*. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระราชญาณวิสิฐ และคณะ. (2552). *คู่มือการศึกษาสัมมาปฏิบัติไตรสิกขา* (พิมพ์ครั้งที่ 4) ราชบุรี: เพชรเกษมการพิมพ์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2527). *การศึกษาคืออะไร*. กรุงเทพมหานคร: สมชายการพิมพ์.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: ภาควิชาบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2536). *แนวการศึกษาชุดวิชา: การนิเทศการสอนในระดับ ประถมศึกษา หน่วยที่1-7* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2554). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- รุจิ ภู่อาระ และจันทราณี สงวนนาม. (2545). *การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). *แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ซีอีดับเบิลยูเซ็นเตอร์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2541). *แสงส่องใจ*. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊ค พอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559): ฉบับสรุป*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุหัชชา พิมพ์เนา. (2561). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน กลุ่มสาระสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม จังหวัดขอนแก่น*. ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อำภา บุญช่วย. (2537). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้งเฮาส์.

2) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์

พระมหาปริญญา เตชปญโญ (ปราบชมภู). (2556). *การบริหารงานวิชาการของครูโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระราชเวรณี เตชวณโณ (รุ่งเรือง). (2558). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนที่ปึงกร วิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วรรณกร เรือกิจ และสุพัฒนา หอมบุปผา. (2558). *แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา บัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3*. งานนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุหัชชา พิมพ์เนา. (2561). *การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนาผู้เรียน กลุ่มสาระสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนศรีกระนวนวิทยาคม จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Chester I. Barnard. (1972). *The Functions of the Executives*. Boston: Harvard University Press.

Drucker, Peter F. (1979). *The Practice of Management*. New York: Harper & Row, Publishers.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill.

Harold Koontz. (1993). *Management : a Global Perspective*. 10th ed. New York: McGraw-Hill.

Herbert A. Simon. (1987). *Administration behavior*. New York: The Mcmillan.

- Sergiovanni. (1980). *Education Governance and Administrative* Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice- Hall, INC.
- Smith, J. (1996). *Empowering people : How to bring out the best in your workforce*. London: Kogan Page.
- Taba, Hilda. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York: Harcourt. Brace and World Inc.
- Thorndike, R. M. (1978). *Correlation Procedures for Research*. New York: Gardner Press.
- Tyler, Ralph W. (1949). *Basic principle of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wright, L. M., Watson, W. L., & Bell, J. M. (1996). *Beliefs: The Heart of Healing in Families and Illness*. New York: Basic Books.

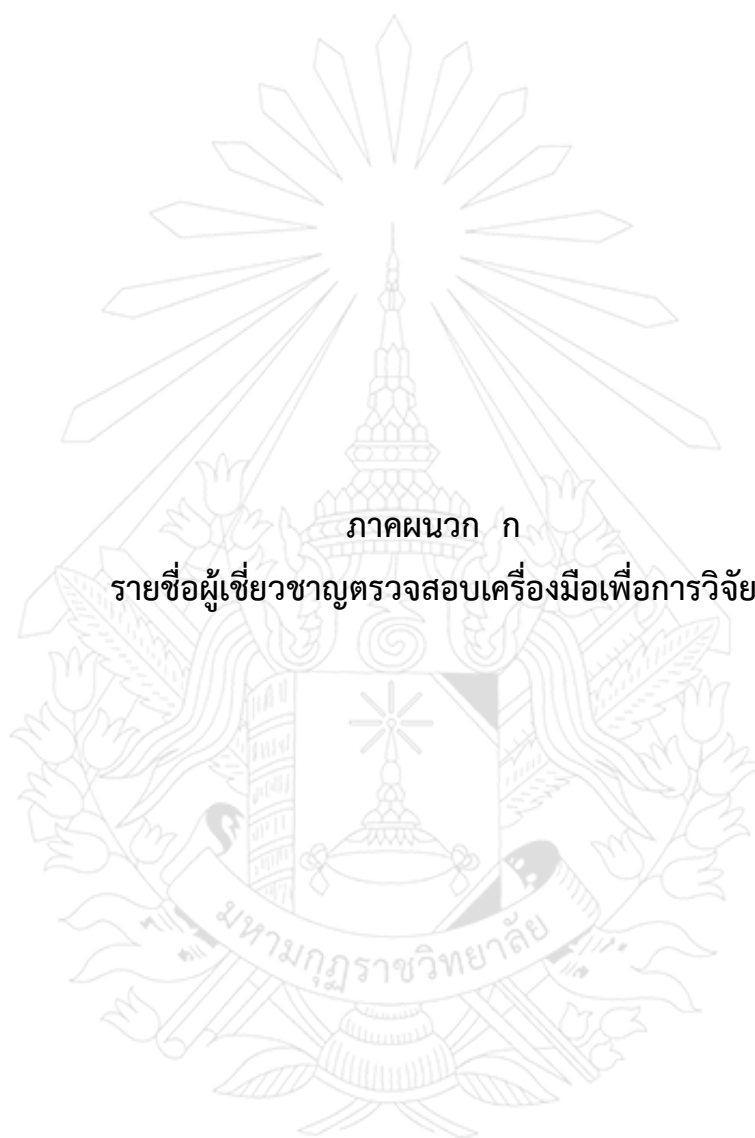
3) สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง

3.1 บทความในวารสาร

- วิสูตร ชลนิตี. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 303-316.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2559). การวิจัยด้านการจัดการการศึกษา. *วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน*, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- Calvin. Owens Ray. (1993). Teacher Perceptions Concerning their Role and the Efficacy of. Moral. *Education in public*. 78(4), 298-305.
- Carroll, S. J., & Gillen, D. J. (1987). Are the classical management functions useful in describing managerial work. *Academy of Management Review*, 12 (1), 38-51.
- Joyce, C. F. (1992). "Parental Choice in Public Elementary School: Who Chooses and Why (School Choice)". *Dissertation Abstracts International*. 53 (October 1992) : 53/04 DAI-A.
- Laurion, S., & Fetzer, SJ. (2003). The effect of two nursing interventions on the postoperative outcomes of gynecologic laparoscopic patients. *J Perianesth Nurse*, 18(4), 254-261.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) พระครูชัยรัตนากร, ดร.

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา ศน.บ. สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา
ศน.ม. การบริหารการศึกษา
ปร.ต. การบริหารการศึกษา

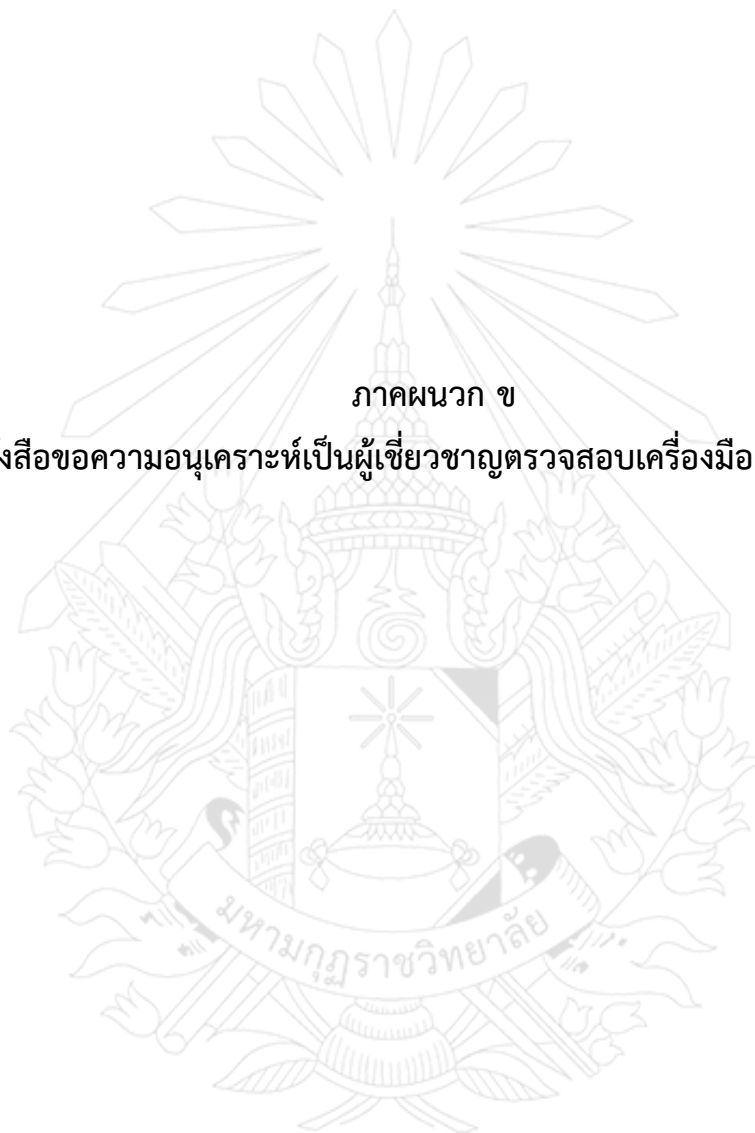
2) ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา การศึกษาพิเศษ วิทยาลัยครูสวนดุสิต
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ปร.ต. การบริหารการศึกษา

3) นายสมบูรณ์ ศรีวงษ์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนซีโหล่นวิทยาคม อำเภออาจสามารถ
จังหวัดร้อยเอ็ด
วุฒิการศึกษา ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๔๑๗/๐๐๓/พ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุญาตเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เรียน พระครูชัยรัตนการ, ดร.

ด้วย นายกิตติพงษ์ แคนสิงห์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๑๒๐๗๕๐๕๓๒๐๐๒ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION) ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต ๒ (THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES IN SMALL SCHOOLS UNDER THE ROI ET ELEMENTARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC) ในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลในการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเรียนมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูลในการเขียนงานสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณาและหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)
รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

รับเป็นวิทยากร
(พระครูชัยรัตนการ, ดร.)
๑๒ มี.ค. ๖๔.

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาเขตร้อยเอ็ด โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔

ที่ อว ๗๙๑๗/ ๐๐๓๗/๗ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)

เจริญพร ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี

ด้วย นายกิตติพงษ์ แคนสิงห์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๑๒๐๗๕๐๕๓๒๐๐๒ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต ๒ (THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON
THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES IN SMALL SCHOOLS UNDER THE ROI ET ELEMENTARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ(IOC)
ในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลในการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน ได้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือ
เพื่อเก็บข้อมูลในการเขียนงานสารนิพนธ์ต่อไป สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วย
ตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาและหวังว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเช่นเคย
ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตร้อยเอ็ด

(ดร.วิมลพร สุวรรณแสนทวี)
12 มีนาคม ๒๕๖๔

ที่ อว ๗๔๑๗/ว ๐๐๙๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเลี้ยวเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๑๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ (IOC)
เจริญพร นายสมบูรณ์ ศรีวงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนซีโหล่นวิทยา

ด้วย นายกิตติพงษ์ แคนสิงห์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๒๑๒๐๗๕๐๕๓๒๐๐๒ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต ๒ (THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON
THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES IN SMALL SCHOOLS UNDER THE ROI ET ELEMENTARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)” มีความประสงค์ขอให้ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
(IOC) ในฐานะที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลในการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน
ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง

จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

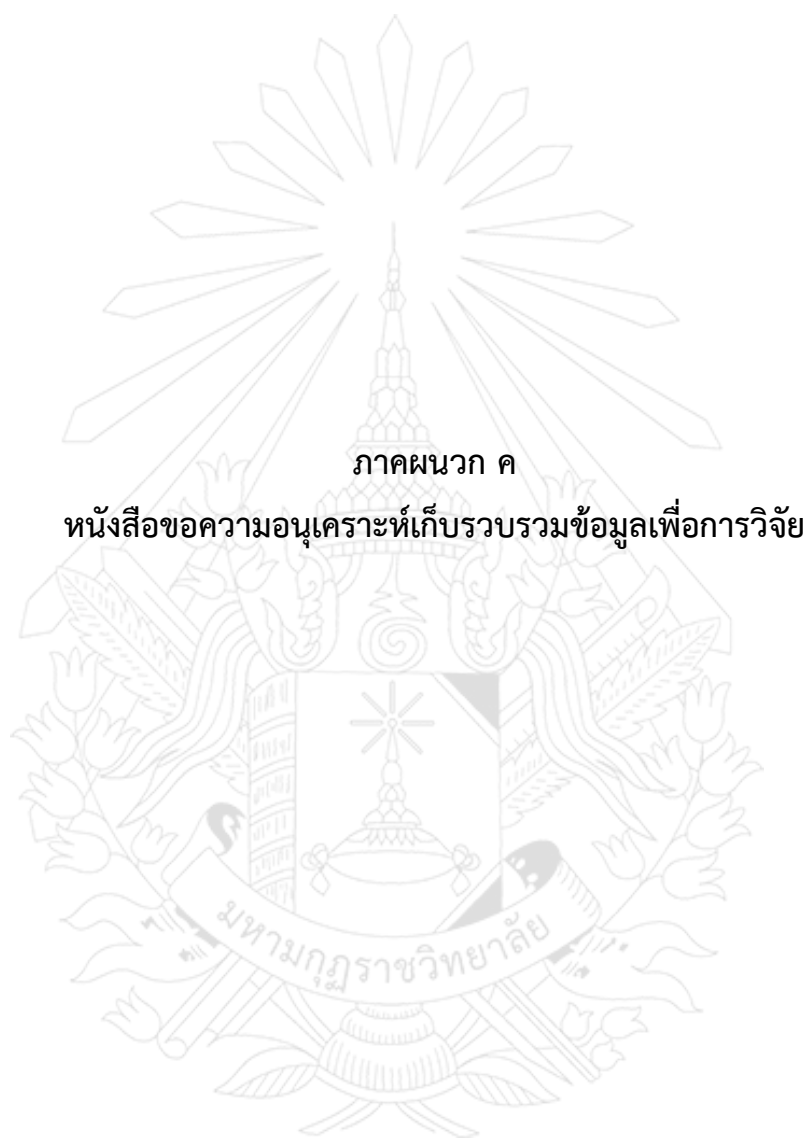
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

(นายสมบูรณ์ ศรีวงศ์)

ผู้อำนวยการโรงเรียนซีโหล่นวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณี เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ที่ อว ๗๙๑๓๗/ ๐๐๗๗

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ถนนเสียงเมือง ตำบลดงลาน
อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
www.rec.mbu.ac.th

๒ มีนาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม
เจริญพร

ด้วย นายกิตติพงษ์ แคนสิงห์ เลขทะเบียนนักศึกษา ๖๑๒๐๗๕๐๕๓๒๐๐๒ นักศึกษา
หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)
ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้รับอนุมัติหัวข้อสารนิพนธ์
เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต ๒ (THE ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION BASED ON
THE THREEFOLD TRAINING PRINCIPLES IN SMALL SCHOOLS UNDER THE ROI ET ELEMENTARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2)” มีความประสงค์ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม
เพื่อใช้ข้อมูลประกอบการเขียนงานสารนิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด จึงเจริญพรมายังท่าน
ได้ให้ความอนุเคราะห์ สำหรับวันและเวลานั้น นักศึกษาจะเป็นผู้ติดต่อกับท่านด้วยตนเอง
จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณาอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติงานแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔ ต่อ ๑๒๔, โทรสาร ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘
ผู้ประสานงาน นางรัชณี เจริญนนท์ โทร ๐๘-๑๐๔๗-๒๐๐๑

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

2. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อทุกตอน ตรงตามสภาพความเป็นจริง ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ได้จากท่านไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในตำแหน่งหน้าที่ของท่านแต่ประการใด

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในการตอบแบบสอบถาม

กิตติพงษ์ แคนสิงห์

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยาเขตร้อยเอ็ด

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานภาพ

- ผู้บริหาร
 ครูวิชาการ

2. ระดับการศึกษา

- ปริญญาตรี
 ปริญญาตรีขึ้นไป

3. ประสบการณ์ในการทำงาน

- น้อยกว่า 5 ปี
 5 – 10 ปี
 มากกว่า 10 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติจริงของสถานศึกษา

ระดับ 5	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

คำชี้แจง : ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมာธิ ปัญญา)	ระดับปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา					
1) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองตลอดจนชุมชนและสังคม					
2) ผู้บริหารนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการหลักสูตรอย่างเหมาะสม					
3) ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม มีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตร					
4) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรโดยมีการบูรณาการเนื้อหาสาระ กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนเหมาะสม					
5) สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียน					
6) สถานศึกษากำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรสถานศึกษา					
7) สถานศึกษามีการทดลองใช้หลักสูตรสถานศึกษา ก่อนใช้งานจริง					
8) สถานศึกษามีการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้ หลักสูตรพร้อมทั้งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร					
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้					
9) สถานศึกษามีการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
10) สถานศึกษาเชิญวิทยากร (ทั้งพระสงฆ์และฆราวาส) ผู้มีภูมิปัญญาทางพุทธศาสนาสอนนักเรียนสม่ำเสมอ					
11) สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนอย่างมีความสุข					
12) ครูผู้สอนใช้สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย					
13) สถานศึกษามีการจัดให้นักเรียนไปเรียนที่วัดหรือศาสนสถานที่ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ประจำของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง					
14) ผู้บริหารมีการวัดประเมินผลตามสภาพจริงครอบคลุมตามหลักไตรสิกขา					
15) ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง					
16) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมบริหารจัดการจิตเจริญปัญญาในกิจกรรมการดำรงชีวิตประจำวัน					

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)	ระดับปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
3. ด้านการวัดผลประเมินผล					
17) สถานศึกษากำหนดระเบียบหลักเกณฑ์แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลการประเมินผลการเรียน อย่างเหมาะสม					
18) ครูมีการซ่อมเสริม และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน					
19) สถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล เพื่ออำนวยความสะดวกในการตรวจสอบ ผลการเรียน และพัฒนาการเรียนการสอน					
20) ครูมีการดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้					
21) สถานศึกษามีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง					
22) สถานศึกษามีวิธีออกหลักฐานแสดงการจบการศึกษาที่มีมาตรฐาน					
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
23) ครูมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการสอนของครูและนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อชุมชนและสังคม					
24) สถานศึกษามีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้สอน					
25) สถานศึกษาประสานความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในการศึกษาวิเคราะห์วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนการสอน					
26) ผู้บริหารมีการนำเอาผลการศึกษาวิจัยมาใช้ในการบริหาร จัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ของสถานศึกษา					
27) ผู้บริหารมีการบริหารจัดการ ครูให้ทำวิจัยเพื่อพัฒนา และแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล					
28) สถานศึกษาพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ได้จาก การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา					
29) สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียน					
30) สถานศึกษาสร้างเครือข่ายในการวิจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน					

การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)	ระดับปฏิบัติ				
	5	4	3	2	1
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา					
31) สถานศึกษามีห้องสมุดที่ประกอบด้วยศูนย์สื่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา					
32) สถานศึกษาจัดทำระบบสารสนเทศการเรียนรู้					
33) สถานศึกษาจัดให้ผู้สอน จัดทำสื่อการสอนที่มีคุณภาพ					
34) สถานศึกษาจัดทำทะเบียนสื่อและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน					
35) สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผลคุณภาพสื่อการสอน					
36) สถานศึกษาจัดทำทะเบียนสื่อ และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ					
37) สถานศึกษามีจำนวนคอมพิวเตอร์ที่เพียงพอต่อนักเรียนและสามารถเชื่อมต่อระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้สำหรับสืบค้น					
6. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
38) สถานศึกษามีการประชาสัมพันธ์เป้าหมายวิสัยทัศน์พันธกิจการพัฒนาของสถานศึกษาให้ผู้ปกครองชุมชนและสังคมได้รับรู้					
39) สถานศึกษามีการเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริม ตลอดจนร่วมติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน					
40) สถานศึกษาจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ความต้องการของชุมชนและสังคม					
41) สถานศึกษามีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ได้รับทราบ					
42) ผู้บริหารมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองชุมชนรับทราบ					
43) ผู้บริหารมีการกำหนดระบบและกลไกการประกันคุณภาพในสถานศึกษาที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน					
44) สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เรื่องระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

.....

.....

.....

2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

.....

.....

.....

3. ด้านการวัดผลประเมินผล

.....

.....

.....

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

.....

.....

.....

5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา

.....

.....

.....

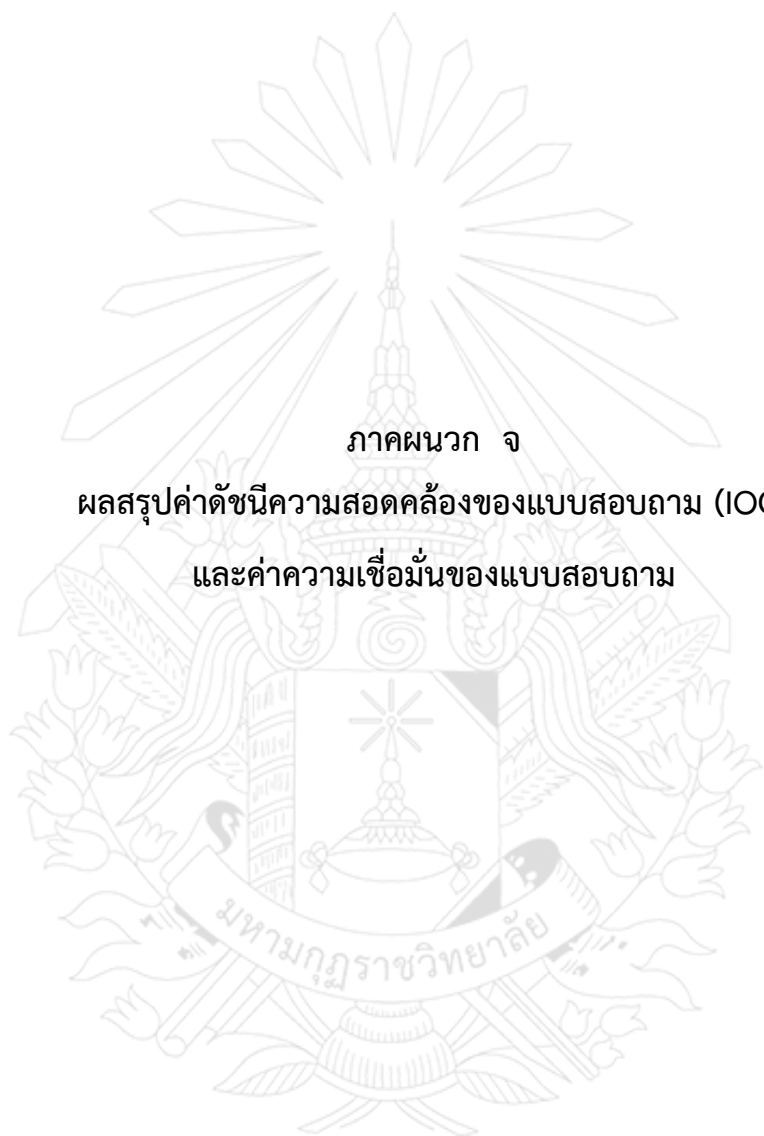
6. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก จ

ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC)

และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามการวิจัย

เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนขนาดเล็ก

สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

แบบสอบถาม ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ				IOC	ผลการ พิจารณา
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	$\sum IOC$		
1.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
2.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
3.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
4.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
5.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
6.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
7.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
8.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
9.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
10.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
11.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
12.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
13.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
14.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
15.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
16.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
17.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
18.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
19.	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
20.	+1	+1	0	2	0.67	ใช้ได้
21.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
22.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
23.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
24.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

แบบสอบถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣIOC	IOC	ผลการพิจารณา
	คนที่1	คนที่2	คนที่3			
25.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
26.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
27.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
28.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
29.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
30.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
31.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
32.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
33.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
34.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
35.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
36.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
37.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
38.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
39.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
40.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
41.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
42.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
43.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
44.	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

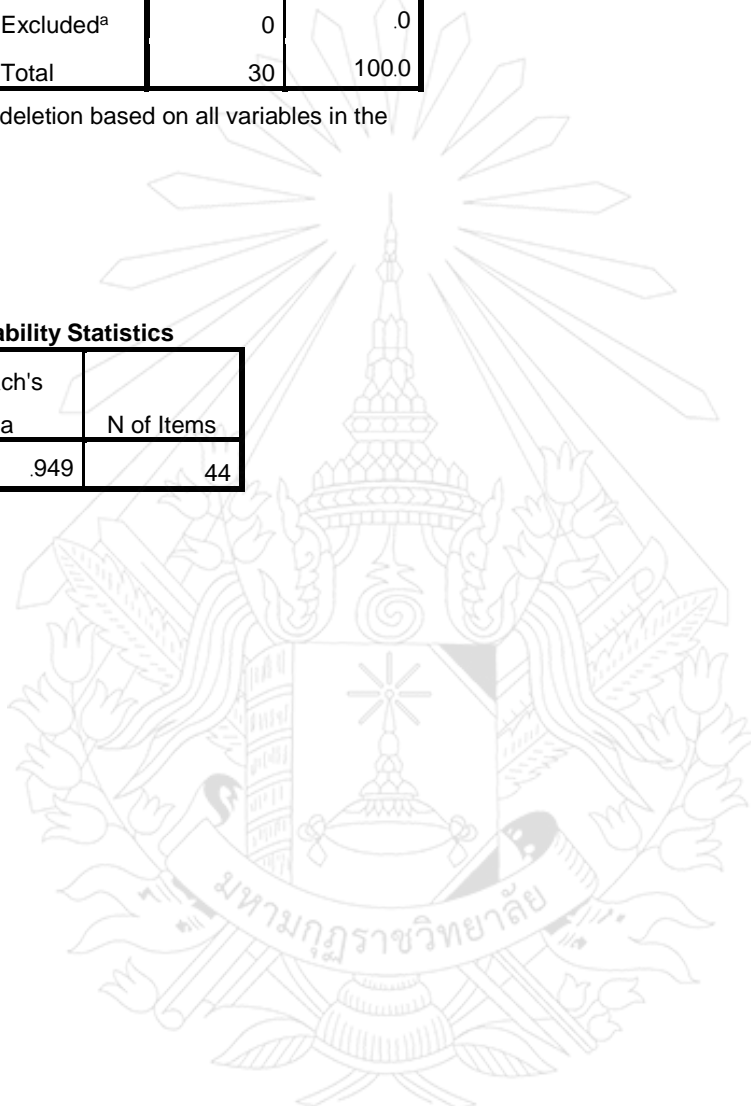
Reliability**Case Processing Summary**

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.949	44

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล : นายกิตติพงษ์ แคนสิงห์
วัน เดือน ปีเกิด : 3 พฤษภาคม 2526
ชาติภูมิ : ขอนแก่น
ที่อยู่ปัจจุบัน : 82 หมู่ที่ 7 ตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด
E-mail : kittiphong.mk24.1@gmail.com
Tel. Mobile 088-780-3438

การศึกษา

พ.ศ. 2550 : ระดับปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

หน้าที่การทำงานปัจจุบัน

ตำแหน่ง : นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ
สถานที่ทำงาน : สำนักงานอัยการจังหวัดยโสธร
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

